

MY GENERATION AT WORK

– Miten tamperelaiset nuoret suhtautuvat
yrittäjyyteen

Toni-Matti Mäkinen

Opinnäytetyö
Joulukuu 2012
Liiketalous
Proakatemia

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalous
Proakatemia

TONI-MATTI MÄKINEN

My Generation at Work – Miten tamperelaiset nuoret suhtautuvat yrittäjyyteen

Opinnäytetyö 52 sivua, joista liitteitä 1 sivu.
Joulukuu 2012

Opinnäytetyössä tarkastellaan tamperelaisten nuorten asenteita yrittäjyyttä ja itsensä työllistämistä kohtaan. Opinnäytetyö tehtiin tukemaan helmikuussa 2013 alkavaa Euroopan unionin rahoittamaa My Generation at Work-projektia. Projektin päätavoitteena on nuorten työllisyyden edistäminen erityisesti yrittäjäosaamisen kehittämisen kautta. Projekti toteutetaan yhteensä kahdessatoista Euroopan unioniin kuuluvassa kaupungissa. Suomesta projektissa on mukana Tampere.

Nuorisotyöttömyys aiheuttaa vuosittain merkittäviä kuluja Suomen valtiolle. Tästä syystä nuorisotyöttömyyteen on syytä puuttua jo työttömyyden alkuvaiheissa, jotta työttömyydestä ei tule pitkäkestoista. Vuonna 2013 voimaan tuleva nuorten yhteiskuntatakuu on yksi keino ehkäistä nuorisotyöttömyyttä. Nuorten yhteiskuntatakuu ei kuitenkaan yksin riitä poistamaan nuorten työttömyyttä kokonaisuudessaan. Toinen keino nuorisotyöttömyyden vähentämiseen on tehokas yrittäjyyskasvatus.

Tutkimusosiossa tarkastellaan nuorten asenteita yrittäjyyttä ja itsensä työllistämistä kohtaan. Tutkimukseen haastateltiin nuoria tamperelaisia työttömiä, jotka osallistuivat työpajatoimintaan, sekä Tampereen ammattikorkeakoulun yrittäjyysopiskelijoita. Näitä kahta pääryhmää haastateltaessa löydettiin eroavuuksia suhtautumisessa yrittäjyyteen. Nuorilla henkilöillä erityisesti erilaiset taustatekijät ovat selkeästi vaikuttaneet asenteisiin yrittäjyyttä kohtaan. Yhteisenä erottavana tekijänä nuorten taustoissa on ollut selvästi se, että yrittäjyysopiskelijoilla on ollut heidän historiassaan selkeästi yksi tai useampia henkilöitä, jotka ovat kannustaneet yrittäjämäiseen elämäntapaan. Nuorten työttömien kohdalla tällaista vaikuttajahenkilöä heidän menneisyydessään ei yleensä ole ollut lainkaan.

Asiasanat: nuorisotyöttömyys, yrittäjyyskasvatus, my generation at work – projekti.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Bachelor of business administration
Proacademy

TONI-MATTI MÄKINEN

My Generation at Work – How young people from Tampere think about entrepreneurship

Bachelor's thesis 52 pages, appendices 1 page
December 2012

This thesis examines attitudes of young people in Tampere towards entrepreneurship and their own self-employment. This thesis was made to support a project called My Generation at Work, which starts in February 2013 and is funded by the European Union. The project's main objective is the promotion of employment of young people, in particular through the development of entrepreneurial skills. The project is being carried out in a total of twelve European Union cities. Tampere is the only city from Finland which is taking part in the project.

Youth unemployment in Finland annually causes significant costs to the state of Finland. This is why youth unemployment must be addressed in the early stages of unemployment so that it does not become a long-term problem. In 2013, the so-called youth guarantee comes into effect and it is one of the ways to prevent youth unemployment. The youth guarantee guarantees that each person under 25 years of age, and recent graduates under 30 years of age, will be offered a traineeship, work, or a study, workshop or labour market rehabilitation place within three months of becoming an unemployed jobseeker. However, the youth guarantee on its own isn't enough to eliminate the problem of unemployment among young people; another way to tackle the problem is through effective entrepreneurship education.

The research section of this thesis examines young people's attitudes towards entrepreneurship and self-employment. For this study I interviewed some unemployed young people from Tampere who were taking part in workshop activities, and also some entrepreneurship students from Tampere University of Applied Sciences. While interviewing these two main groups, differences in attitudes to entrepreneurship were found. With young people especially, different backgrounds have a clear impact on attitudes towards entrepreneurship. The common distinguishing feature in the backgrounds of the young people has been clearly that entrepreneurship students have had one or more persons in their earlier life who have encouraged them towards an entrepreneurial lifestyle. With young unemployed people, there usually isn't this influential person at all in their past.

Key words: youth unemployment, entrepreneurship education, my generation at work – project

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	MY GENERATION AT WORK -PROJEKTI	8
3	YRITTÄJYYSKASVATUS	14
3.1	Yrittäjyyskasvatus Euroopan unionissa	14
3.1.1	Suomalaisen yrittäjyyskasvatuksen historia.....	15
3.1.2	Yrittäjyyskasvatuksen koulutus Suomessa	16
3.2	Yrittäjyyskasvatuksen ja nuorisotyöttömyyden yhteys	17
3.3	Case-esimerkki yrittäjyyskasvatuksesta	18
4	NUORISOTYÖTTÖMYYS.....	19
4.1	Nuorisotyöttömyyden seuraukset	19
4.2	Nuorisotyöttömyys Euroopan unionissa.....	20
4.2.1	NEET-nuoret	21
4.3	Nuorisotyöttömyys Suomessa.....	23
4.3.1	Nuorten yhteiskuntatakuu Suomessa	25
5	SUKUPOLVET	26
5.1	X-sukupolvi	26
5.2	Y-sukupolvi	27
5.2.1	Y-sukupolvi työelämässä	27
5.3	Z-sukupolvi	29
6	NUORET TYÖELÄMÄSSÄ	30
6.1	Nuoret yrittäjinä.....	30
7	TUTKIMUS	32
7.1	Tutkimusmenetelmä ja tavoite.....	32
7.2	Aineiston kerääminen	32
7.3	Aineiston analyysi.....	33
8	TUTKIMUSTULOKSET.....	34
8.1	Tutkittujen henkilöiden tausta.....	34
8.2	Miten nuoret tamperelaiset kokevat yrittäjyyden?.....	34
8.3	Mitkä tekijät edistävät yrittäjäksi lähtemistä?	36
8.4	Mitä ominaisuuksia yrittäjällä pitäisi olla?	36
8.5	Nykyisen ammattitaidon kehittäminen	38
8.6	Yrittäjyyskasvatus.....	39
9	POHDINTA.....	41
10	TOIMINTAEHDOTUKSET.....	46
	LÄHTEET.....	48

LIITTEET	52
Liite 1. Laadullisen tutkimuksen haastattelukysymykset.....	52

1 JOHDANTO

Nuorten työttömyys ja siitä johtuva mahdollinen syrjäytyminen ovat haastavimpia asioita tämän hetkisessä yhteiskunnassamme. Yhä useammat nuoret jäävät kokonaan vaille koulutusta ja työtä, mutta myös yhä useampi korkeasti kouluttautunut nuori jää vaille työtä. Tämä aiheuttaa suuria taloudellisia vaikutuksia valtiolle esimerkiksi suoraan menetettyinä verotuloina, puhumattakaan maksetuista työttömyyskorvauksista tai muista sosiaaliturvamaksuista. Näistä syistä nuorisotyöttömyyteen on tärkeää puuttua jo työttömyyden alkuvaiheissa, ennen kuin työttömyys pitkittyy ja aiheuttaa myös korkeamman syrjäytymisen riskin sekä vaikeuttaa myöhempää työn saantia. (Työttömyys kasvaa 2009.)

Samaan aikaan korkean nuorisotyöttömyysasteen kanssa kilpailu työpaikoista ja vaatimukset työelämässä alituisesti kovenevat. Moni nuori kokee työelämän liian rankkana ja vaativana. Myös työelämän rakenteelliset muutokset vaikuttavat vahvasti nuorten työttömyyteen, koska työmaailma ei tarjoa enää niin paljon työpaikkoja perinteisiltä metsä- ja teollisuusaloilta kuin vielä noin kymmenen vuotta sitten. Tämä tarkoittaa sitä, että nuorten tulee löytää töitä entistä tuoreemmilta ja innovatiivisimmilta alueilta, joista heillä ei välttämättä ole kovinkaan paljon kokemusta.

Oman haasteensa nuorten työnsaantiin aiheuttavat myös sukupolvien väliset erot. Nuoret sukupolvet eivät muovaudu enää niin helposti perinteisten työnormien ja työrutiinien muottiin, vaan nuoret haluavat määritellä oman työnsä kuvaa entistä voimakkaammin. Myös kriteerit työajoista muuttuvat, sillä nuoret sukupolvet pääasiallisesti arvostavat vapaa-aikansa tärkeämmäksi kuin työaikansa. Nämä tekijät saattavat aiheuttaa työnantajien ja nuorten työntekijöiden välille konflikteja, jotka puolestaan vähentävät nuorten innostusta sitoutua samaan työpaikkaan pidemmäksi ajaksi.

Nuorten työttömyyttä pyritään vähentämään usein eri keinoin niin Suomen valtion vetämien linjauksien kuin myös Euroopan unionin antaminen ohjeistusten kautta. Uusimpana nuorisotyöttömyyden poistamiskeinona otetaan Suomessa vuonna 2013 käyttöön niin sanottu nuorten yhteiskuntatakuu, jonka tavoitteena on taata jokaiselle työttömälle

alle 25-vuotiaalle ja jokaiselle alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle harjoittelu-, koulu-, työpaja- tai työpaikka kolmen kuukauden sisällä työttömäksi jäämisestä.

Yksi keino estää nuorten korkeaa työttömyysastetta on auttaa nuoria lähtemään yrittäjiksi. Tähän on useita erilaisia keinoja, joista suurimpana on jo nuoresta iässä aloitettu yrittäjyyskasvatus. Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on kasvattaa kansalaisista yrittäjämäisesti toimivia, aktiivisia kansalaisia. Onnistunut yrittäjyyskasvatus pienentää kynnystä lähteä yrittäjäksi ja edistää kansalaisten aktiivisuutta valtakunnallisesti yhteisiä asioita kohtaan.

Tämä opinnäytetyö on tehty tukemaan Tampereella helmikuussa 2013 alkavaa Euroopan unionin rahoittamaa My Generation at Work -projektia, jonka tavoitteena on nuorten työllisyyden edistäminen erityisesti yrittäjäosaamisen kehittämisen kautta. Opinnäytetyö alkaa My Generation at Work -projektin taustojen selvityksellä ja teoreettisella viitekehyksellä. Teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään yrittäjyyteen vaikuttavia taustatekijöitä ja nuorten tilannetta 2010-luvun työelämässä eri näkökulmista katsoen. Opinnäytetyön lopussa on kerrottu puolistrukturoidusta haastattelututkimuksesta ja sen aikana saaduista tuloksista. Viimeisenä on pohdintaosuus, jossa pohditaan yrittäjyyteen ja siihen vaikuttaviin asenteisiin liittyviä kysymyksiä.

2 MY GENERATION AT WORK -PROJEKTI

My Generation at Work -projektin kuvauksen mukaan tämän päivän uutiset ovat täynnä viestejä kriiseistä ja muutoksista kansainvälisessä taloudessa sekä työelämässä. Maailma on sekava, epävarma ja pelottava paikka nuorille sukupolville, jotka parhaillaan miettivät tulevaisuuden uraansa sekä työpaikkoja. Euroopan väestö on voimakkaasti ikääntymässä, sodan jälkeiset sukupolvet ovat jäämässä eläkkeelle, mutta nuorille ei silti välttämättä löydy heille mieleistä työtä. Ensinnäkin jo työn löytäminen ja etenkin sen säilyttäminen on haastavaa, sillä nuoret henkilöt ovat alttiina äkkinäisille muutoksille, epävarmoille työsuhteille sekä työurille. Nuorten tulee olla valmiita nopeisiin muutoksiin, mikäli he haluavat menestyä. Samalla tämä toisaalta avaa nuorille uusia mahdollisuuksia kehittää itseään ja löytää mielenkiintoisia työpaikkoja tai parhaimmassa tapauksessa jopa kehittää uusia innovaatioita ja näin ollen tarjota muille työtä etsiville työpaikkoja. (My Generation at Work 2012.)

Nykypäivänä tärkeää uran luomisessa ja itsensä työllistämisessä on omien toimien tehokas suuntaaminen oikeisiin paikkoihin, verkostoituminen ja näiden pohjalta erilisten mahdollisuuksien luominen. Nuorten mielestä kunnollisten työpaikkojen löytäminen ja niihin pääseminen vaatii heiltä erityisesti yrittäjämäistä asennetta sekä yrittäjämäisiä taitoja. Työnhakutilanteessa tämä tarkoittaa samaa kuin oman itsensä ja samalla omien substanssi -taitojensa myymistä. Näiden seikkojen pohjalta My Generation at Work -projekti on alun perin aloitettu. (My Generation at Work 2012.)

Aiemman My Generation -projektin verkostoon kuului alun perin viisi kaupunkia, mutta keväällä 2012 verkosto laajennettiin kahdentoista kaupungin laajuiseksi ja uusi projekti My Generation at Work sai alkunsa. Jokainen kaupunki määritteli ennen projektin alkua omat tavoitteensa ja painotusalueensa, projektin antamien pääteemojen mukaan, joita jokainen kaupunki pyrkii projektin aikana kehittämään ja saattamaan eteenpäin. (My Generation at Work 2012.)

Kuvio 1. Euroopan kartta ja My Generation at Work -projektin jäsenkaupungit.

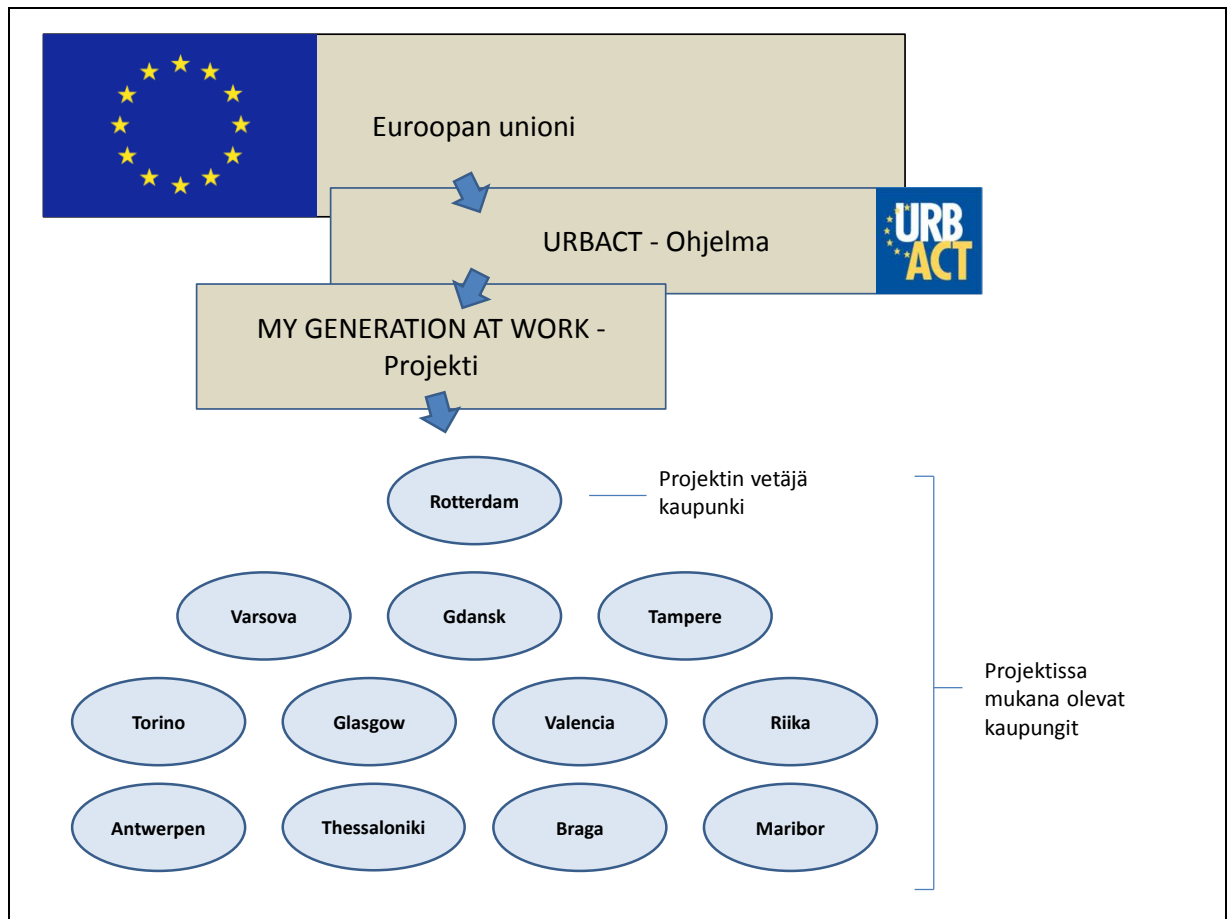
My Generation at Work -projektiverkostoon kuuluvat kaupungit ovat:

- Antwerpen (Belgia)
- Riika (Latvia)
- Gdansk (Puola)
- Glasgow (Iso-Britannia)
- Varsova (Puola)
- Maribor (Slovenia)
- Thessaloniki (Kreikka)
- Tampere (Suomi)
- Braga (Portugali)
- Valencia (Espanja)
- Torino (Italia)
- Rotterdam (Alankomaat)

My Generation at Work – projektin taustalla vaikuttaa vahvasti Euroopan unionin ylläpitämä Urbact -ohjelma. Urbact -ohjelma on Euroopan vaihto- ja oppimishjelma, jonka tavoitteena on edistää kestävästä urbaanista kehitystä. Urbact -ohjelmassa on tällä hetkellä mukana 29 valtiota ja kolmesataa eurooppalaista kaupunkia.

(Euroopan unioni, Urbact 2012).

My Generation at Work -projektin vastuuvetäjänä toimii Rotterdamin kaupunki, joka sijaitsee Alankomaissa. Rotterdam vastaa siitä, että jokainen projektiin kuuluva jäsenkaupunki toimii sovittujen pääteemojen mukaisesti ja tähtää projektin aikana päämääräisesti kohti määrittelemiään tavoitteitaan.

Kuvio 2. My Generation at Work -projektin organisaatiokaava.

Jokaisessa jäsenkaupungissa on oma kehittämissryhmä, joka koostuu kyseisen kaupungin jäsenistä. Kehittämissryhmässä on sekoitus nuoria työttömiä ja opiskelijoita sekä aiheen asiantuntijoita. Kehittämissryhmän tehtävänä on projektin alkuvaiheessa määrittää oman

kaupunkinsa tavoitteet projektille. Myöhemmässä vaiheessa kehitysryhmän jäsenet auttavat osaltaan toteuttamaan aiemmin sovittuja tavoitteita.

My Generation at Work -projekti on Euroopan unionin tukema, kahdessatoista Euroopan unionin alueen kaupungissa toteutettava nuorten työllistymistä ja yrittäjämäisiä arvoja eteenpäin vievä projekti. Projektilla on omat päätavoitteensa, jotka ohjaavat jokaisen projektissa mukana olevan kaupungin toimia ja antavat toiminnalle suuntaviivat.

Projektin päätavoitteet Euroopan unionissa on luokiteltu kolmeen pääteemaan, jotka ovat seuraavat:

Teema 1: Tavoitteena on luoda uusia yhteyksiä nuorten koulutuksen ja työskentelyn välille kohdekaupungeissa (New connections between education and work).

Teema 2: Tavoitteena on luoda uusia yhteyksiä nuorten ja työelämän kysynnän välille (New connections between young people and work demand).

Teema 3: Tavoitteena on kehittää luovia sekä tehokkaita kumppanuussuhteita ja koordinoita teeman 1, sekä teeman 2 johtoa (New creative and effective partnerships and coordination to facilitate themes 1 and 2). (My Generation at Work 2012).

Tampereen kaupunki on ainoana suomalaisena kaupunkina mukana My Generation at Work – projektissa. Tampereen kaupunki on sitoutunut projektin tavoitteisiin ja luvannut antaa tukea projektin toteutuksessa. My Generation at Work – projekti tulee muodostamaan Tampereelle nuorista tamperelaisista henkilöistä, sekä alan asiantuntijoista koostuvan projektiryhmän, jonka tarkoituksena on ideoida projektin käytänteitä ja samalla myös itse olla vaikuttamassa projektin kulkuun sekä toteutukseen. (My Generation at Work, Baseline study 2012.)

Tampereen painotusalueiksi My Generation at Work -projektissa on valittu seuraavat osa-alueet:

Tavoite 1: Yrittäjyyden edistäminen, itsensä työllistäminen sekä uusien työpaikkojen luonti.

Tavoite 2: Yhteisten työskentely- ja toimitilojen luominen, joiden tarkoituksena on edistää nuorten omia taitoja ja luoda työpaikkoja nuorille.

Tavoite 3: Nuorten henkilöiden ja yritysmaailman liittäminen lähemmäksi toisiaan.

Tampere on hyvä valinta mukaan My Generation at Work -projektiin muihin suomalaisiin kaupunkeihin verrattain poikkeavan työllisyysrakenteensa vuoksi. Tampereella alkoi 1970–1980 luvuilla perinteisesti vahvan teollisuuden alasajo, joka vapautti tehdastyöläisiä työmarkkinoilla uusille aloille, kuten teknologia- ja tietotekniikka-aloille (Koskesta voimaa 2012). Tätä onnistunutta teollisuudesta irtoamista tuki 1960-luvulla Tampereelle rakennettu korkeakoulujärjestelmä, joka tuotti osaavia ammattilaisia perinteisten tehdastyöläisten rinnalle. Tampere tunnetaan edelleen modernina teknologia- ja innovaatiokeskuksena, joka on sysännyt alkuunsa muun muassa ensimmäisen NMT-puhelun, sekä myös ensimmäisen GSM-puhelun (Tampere-info).

Tampereella on perinteikäs historia korkean teknologian ja innovaatiokehityksen saralla Suomessa. Teknologiayritykset - lippulaivana Nokia Oyj - ovat kuitenkin 2000-luvun talousepävarmuuksien siivittämänä irtisanoneet työntekijöitään ja vähentäneet uusien työpaikkojen luomista viime vuosien aikana. Tämä on johtanut ammattitaitoisten ja substanssiosaamista omaavien työntekijöiden vapautumisen työmarkkinoille. (Talouselämä 2012.)

Tampere houkuttelee myös paljon korkeakouluopiskelijoita muualta Suomesta keskeisen sijaintinsa, sekä laajan koulutustarjontansa vuoksi. Tämän osoittaa esimerkiksi se, että Tampereen ammattikorkeakoulu on ollut Suomen suosituin ammattikorkeakoulu vuodesta 2009 lähtien hakijamäärien perusteella. (Tampereen ammattikorkeakoulu 2012.)

Kokonaisuudessaan Tampereella on noin 35 000 opiskelijaa. Tämä tarkoittaa sitä, että joka kuudes tamperelainen on opiskelija (Opiskelijan Tampere). Yhdessä työllisyysrakenteiden muutosten sekä korkean opiskelijamäärän kanssa erityisesti nuorten työllistyminen on alasta riippuen usein haastavaa. Tampereella on myös korkeampi nuorisotyöttömyysaste kuin Suomessa keskimäärin, joka ilmenee (Suomen virallinen tilasto, Työvoimatutkimus 2011).

3 YRITTÄJYYSKASVATUS

Yrittäjyyskasvatus ei nimestään huolimatta ole suoraan verrannollinen yrittäjäksi kasvattamiseen. Yrittäjyyskasvatus on pikemminkin yrittäjämäisten toimintatapojen opettamista. Tällaisia toimintatapoja ovat esimerkiksi oma-aloitteisuus, vastuun ottaminen ja ryhmässä toimiminen. Voidaan siis sanoa, että yrittäjyyskasvatus on jokaisen ihmisen sisäisen yrittäjyyden kasvattamista ja herättämistä henkiin. Yrittäjyyskasvatuksessa pyritään siihen, että vastuu oppimisesta siirtyy suoraan oppilaalle, jolloin hän oppii toimimaan yhteiskunnassa vastuullisesti ja oma-toimisesti. (Koiranen & Peltonen 1995, 9–13, 26; Kyrö & Ripatti 2006, 18–19.)

Yrittäjyyskasvatus tähtää siihen, että jokainen kansalainen oppii vastuuntuntoiseksi ja aktiiviseksi kansalaiseksi huolimatta siitä, toimiiko hän omassa yrityksessä vai toisen yrityksen palkkalistoilla. Kiteytettynä yrittäjyyskasvatus pyrkii antamaan jokaiselle henkilölle kyvyt toimia yrittäjämäisesti oman elämänsä hallinnassa sekä oman itsensä viemisessä eteenpäin. (Turun yrittäjyyspolku – ideakipinöitä 2012.)

3.1 Yrittäjyyskasvatus Euroopan unionissa

Euroopan unionin tekemän tutkimuksen mukaan eurooppalaisista 47 % pitää oman yrityksen perustamista parhaana vaihtoehtona omalle työllistämiselle, mutta vain 17 % toteuttaa tätä unelmaansa. Euroopan unionilla on toimintasuunnitelma yrittäjyyskasvatuksen suhteen, jossa kehoitetaan Euroopan unionin jäsenvaltioita toimimaan vastuullisesti ja päämääräisesti yrittäjyyskasvatuksen parissa. Euroopan unioni ei ole kuitenkaan laatinut yhteisiä virallisia toimintaohjeita jäsenvaltioilleen, joten jokaisessa jäsenvaltiossa yrittäjyyskasvatusta toteutetaan eri tavoin. (Europa 2007.)

Suomessa yrittäjyyskasvatuksen yksi pohjimmaisista tavoitteista on kuroa koulumaailman ja yritysmaailman välistä kuilua yhteen sekä osoittaa nuorille sukupolville mitä yrittäminen on sekä samalla kannustaa yrittäjyyteen ja yrittäjämäiseen toimintaan. Näin ollen tausta-ajatuksena on, että tehokkaalla yrittäjyyskasvatuksella saadaan Suomeen tulevaisuudessa enemmän itsenäisiä yrittäjiä. Varhaisessa vaiheessa alkaneella yrittäjyyskasvatuksella pyritään saamaan myös jatkajia eläköityvien yrittäjien tilalle. Yrittäjyyskasvatuksen lähtökohtia Suomessa onkin, että yrittäjäksi kasvetaan pikemmin kuin

synnyttään, joten oikeanlaisella asennekasvatuksella jo nuoresta iästä alkaen on hyvin paljon merkitystä. (Opetusministeriö 2009.)

3.1.1 Suomalaisen yrittäjyyskasvatuksen historia

Yrittäjyyskasvatus on terminä melko uusi, sillä sitä ruvettiin laajasti käyttämään 1990-luvun puolen välin aikoihin. Voidaan kuitenkin sanoa, että yrittäjyyskasvatusta eri nimillä on annettu jo alkaen 1950-luvulta, jolloin sitä kutsuttiin taloudelliseksi kasvatukseksi. 1980-luvulla kouluissa oli laajan kansallisen vaurastumisen myötä suoranaista yrittäjäkoulutusta. Yrittäjyyskasvatusta itsessään aloitettiin antamaan 1990-luvun taloudellisen laman ja synkkien työllisyystilanteiden vuoksi. Vuonna 1994 alle 25-vuotiaiden miesten ja naisten työttömyysaste oli 34 % eli erittäin korkea. Haluttiin, että itsensä työllistäminen on myös vaihtoehto perinteisen toisen palvelukseen hakeutumisen lisäksi ja yrittäjyyskasvatuksen katsottiin oleva pitkälle tähtäävä ratkaisu tähän ongelmaan. (Mannila & Martikainen 2005).

Vuonna 2004 voimaan tulleeseen uuteen valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan opetushallitus sisällytti yrittäjyyskasvatuksen nimellä ”Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys”. Suomessa yrittäjyyskasvatusta annetaan jokaisella koulutusasteella ottaen huomioon oppilaan ikä ja aiempi koulutustaso. (Perusopetuksen opetussuunnitelma perusteet 2004.)

Suomessa kunnat ja joissain tapauksissa yksittäiset koulut saavat itse määritellä miten tuovat yrittäjyyskasvatuksen mukaan opetustilanteisiin. Yrittäjyyskasvatus on suunniteltu suomalaisessa koulutusjärjestelmässä osaksi opetussuunnitelmaa ja sitä sovelletaan jokaisessa oppiaineessa läpäisyperiaatteella. Näin ollen jokaisen opettajan tulee oman harkintansa perusteella päättää miten nivoo opettamansa asian yrittäjyyskasvatukseen. Yrittäjyyskasvatusta voidaan tuoda oppiaineeseen esimerkiksi erilaisten käytännön tehtävien, kuten tiimityöskentelyn tai vertaisjohtamisharjoitusten kautta. (Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat, opetusministeriön julkaisuja 2009.)

Peruskouluissa yrittäjyyskasvatuksen painopisteet ovat asenteellisissa valmiuksissa, yrittäjämäisten ominaisuuksien ja toimintatapojen kehittämisessä sekä yrittäjyyden käsitteen ymmärtämisessä yhteiskunnan toimivuuden kannalta. Peruskouluissa yrittäjyys-

kasvatuksen näkyvin vaihe on useimmissa kouluissa toteutettava työelämään tutustumisen jakso (TET), jonka aikana oppilaat suorittavat työtehtäviä oikeassa työympäristössä. (Edu.fi 2012)

Lukioissa yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan eri osa-alueilla poliittiseen, taloudelliseen ja sosiaaliseen toimintaan. Näitä asioita pyritään opettamaan niin kansallisesti, kuin kansainvälistikin. Useissa lukioissa on vapaasti valittavina opintoina mahdollisuus käydä erilaisia yrittäjyyskursseja, joiden sisällön ja toteutuksen lukiot saavat pääosin määrittellä itse. Esimerkkinä mainittakoon Tampereen yliopiston normaalikoulun lukio, jossa voi painottaa opintojaan talous- ja elinkeinoelämän puolelle niin sanotulla ”Business Norssi”-linjalla. (Business Norssi 2012; Jännän äärellä – selvitys abiturienttien jatko-opintoihin ohjauksesta 2012.)

Ammatillinen koulutus sai uuden opetussuunnitelman vuosina 2008–2010, jolloin kaikkiin ammatillisiin tutkintoihin lisättiin vähintään viisi opintoviikkoa yrittäjyys- ja yritys-toimintatapoja. Näin ollen jokainen opiskelija saa perustietoja yrittämisestä sekä valmiuksia toimia yrittäjämäisesti omassa ammatissaan. Ammatillisessa koulutuksessa opiskelijoilla on myös työssäoppimisjaksoja, jotka osaltaan tukevat yrittäjyyskasvatuksen tausta-ajatusta. (Perustietoa yrittäjyydestä 2011; Koulutusopas 2013.)

Korkeakouluissa eli ammattikorkeakouluissa sekä yliopistoissa pyritään vahvistamaan opiskelijoiden yrittäjämäistä asennetta sekä tukea innovaatiokehitystä ja uuden yritys-toiminnan kehittämistä. Korkeakouluilla on uuden yrittäjyyden syntymisen kannalta tärkeä rooli, sillä useat innovaatiot ja yritysaihiot syntyvät nimenomaan korkeakouluissa. Korkeakoulujen tulee kansallisen opetussuunnitelmien mukaisesti tarjota yrittäjyysopintoja niitä haluaville lähes kaikissa ammattiin johtavissa tutkinnoissa. (Perustietoa yrittäjyydestä 2011.)

3.1.2 Yrittäjyyskasvatuksen koulutus Suomessa

Suomessa on opettajankoulutuksessa aloitettu antamaan yrittäjyyskasvatuskoulutusta korkeakoulusta riippuen eri laajuuksin 2000-luvun alusta alkaen. Joissakin yliopistoissa

ja ammattikorkeakouluissa yrittäjyyskasvatus ei ole oppiaineena kuitenkaan pakollinen osa opintoja, vaan opiskelijat voivat halutessaan sisällyttää sen osaksi vapaa-valintaisia opintojaan. Joissain korkeakouluissa ei voi saada yrittäjyyskasvatukseen liittyvää koulutusta ollenkaan, vaikka yrittäjyyskasvatus on kirjattu peruskoulujen ja lukioiden opetussuunnitelmiin. (Opetusministeriö 2009.)

Suomen valtio on tukenut yrittäjyyskasvatuksesta kiinnostuneita opettajaopiskelijoita sekä jo työelämässä olevia opettajia yrittäjyyteen liittyvillä maksuttomilla täydennyskoulutuksilla, mutta niiden suosio on ollut varsin heikkoa. Vähäisen suosion myötä yrittäjyyskasvatukseen liittyviä täydennyskursseja on vähennetty huomattavasti. (Opetusministeriö 2009.)

3.2 Yrittäjyyskasvatuksen ja nuorisotyöttömyyden yhteys

Yrittäjyyskasvatus on avainasemassa nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi. Nuoresta iästä asti saatu ja kunnollisesti läpiviety yrittäjyyskasvatus jokaisella koulutusasteella antaa hyviä valmiuksia välttää nuorisotyöttömyyttä ja siihen läheisesti liittyviä ilmiöitä. Yrittäjyyskasvatuksen taustalla on halu, että jos henkilö kohtaa työelämänsä aikana työttömyyden, voisi hän jo olemassa olevien tietojensa ja taitojensa avulla aloittaa itsensä työllistämisen myös itsenäisenä yrittäjänä. Toisaalta yrittäjyyskasvatus antaa asennekasvatusta myös siihen, miten nuori henkilö voi omalla yrittäjämäisellä ja aktiivisella toiminnallaan luoda kestäviä työsuhteita verkostojensa ja suhteidensa kautta. (Yritysten ja oppilaitosten yhteistyöllä syrjäytymistä vastaan 2012.)

Yrittäjyyskasvatuksen tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan tai opiskelijan itsekunnonitusta sekä itseluottamusta, joka osaltaan estää syrjäytymistä. Jokaisen yrittäjyyskasvatukseen osallistuvan tulee tietää omat heikkoutensa sekä vahvuutensa ja näin ollen heidän tulee pystyä myös kehittämään itseään. Omien substanssitaitojen aktiivinen kehittäminen ja päivittäminen auttavat nuoria henkilöitä työllistymään oman alansa työtehtäviin. (Nuorten syrjäytyminen ja pahan olon syyt 2011; Yritysten ja oppilaitosten yhteistyöllä syrjäytymistä vastaan 2012.)

Toimiessaan yrittäjyyskasvatus antaa oppilaille ja opiskelijoille ainekset toimia aktiivisesti ja oma-aloitteisesti työmarkkinoilla. Edellä mainitut taidot vähentävät työttömäksi jäämisen riskiä, joka pitkittyessään saattaa johtaa yhteiskunnasta syrjäytymiseen. Yrittäjyyskasvatus edistää myös oman itsensä johtamisen taitoja sekä elämönhallinnan taitoja, jotka auttavat itsensä kehittämässä ja eteenpäin viemisessä. (Nuorten syrjäytyminen ja pahan olon syyt 2011.)

3.3 Case-esimerkki yrittäjyyskasvatuksesta

Yrityskylä on TATin eli taloudellisen tiedotustoimiston koordinoima 6.-luokkalaisille suunnattu yhteiskunnan, työelämän ja yrittäjyyden oppimisympäristö. Yrityskylässä oppilas toimii omassa ammatissaan yhden Yrityskylä-päivän ajan. Työstä oppilaalle maksetaan palkkaa, jolla hän voi ostaa muita tuotteita toisilta Yrityskylään osallistuvilta oppilailta. Yrityskylä-päivän aikana oppilaat toimivat myös tavallisen kansalaisen tapaan osana yhteiskuntaa, jossa on oikeus äänestää ja velvollisuus maksaa veroja. Yrityskylä-päivän aikana oppilaita auttavat ja valmentavat asiaan perehtyneet ja ammattitaitoiset apuvalmentajat. (Mikä Yrityskylä? TAT 2012.)

Ennen Yrityskylä-päivää oppilaat tutustuvat opettajansa johdolla opetusmateriaaliin, jossa käsitellään yhteiskunnan ja talouden perusteita. Samalla oppilaat oppivat mitä työnteko tarkoittaa ja miten työtä oikeasti haetaan. Opetusmateriaalissa käsitellään myös palkan saannin perusteita, verotuksen alkeita ja markkinoinnin peruskäsitteitä sekä sääntöjä. (Opintokokonaisuus TAT 2012.)

Yrityskylä-päivää ennen myös opettajat käyvät koulutuksessa Yrityskylään liittyen. Heille kerrotaan Yrityskylän peruskäytäntöjä ja perusteita Yrityskylän taustalla. Oppimistavoitteet luodaan osittain yhdessä opettajien kanssa ja opettajat saavat itse päättää, mikä ammatti sopii kullekin oppilaalle. Koulutustapahtuman tavoitteena on kertoa opettajille yrittäjyys- ja talouskasvatuksen tärkeydestä sekä motivoida opettajat jatkossakin toimimaan vastuullisesti yrittäjyyskasvatuksen saralla. Yrityskylä-päivät ovat kouluille täysin maksuttomia. (Koululaisten Yrityskylä innostaa sekä lapsia että opettajia 2012; Opintokokonaisuus TAT 2012.)

4 NUORISOTYÖTTÖMYYS

Nuorisotyöttömyys on käsitteenä epätarkasti määritelty, sillä virallista selitettä tai kriteereitä sille ei ole annettu. Käsitteet nuorisotyöttömyydestä vaihtelevat myös kansainvälisesti huomattavasti. Euroopan yhteisöjen tilastotoimisto Eurostat määrittelee nuorisotyöttömän 15–24-vuotiaaksi ilman työtä olevaksi henkilöksi, joka aktiivisesti hakee työpaikkaa. Jokaisella Euroopan unionin valtiolla on kuitenkin omat kriteerinsä, joiden mukaan nuorisotyöttömyys määritellään. Tämä vaikeuttaa ja vääristää julkaistujen taulukoiden ja grafiikoiden tulkintaa. Tässä opinnäytetyössä käytetään yllämainittua Eurostatin määrittelemää käsitettä nuorisotyöttömyydestä. (Eurostat 2012. Harmonised unemployment...)

Nuorisotyöttömyyden seuraaminen ja mittaaminen on muutoinkin hankalaa, sillä nuoret ovat varttuneempia työntekijöitä liikkuvampia työmarkkinoilla. Nuoret myös ahkerasti aloittavat ja lopettavat opiskelujansa, mikä tarkoittaa usein lyhyitä työttömyys- tai työllisyysjaksoja, sillä työtä etsitään ja vaihdetaan herkemmin kuin vanhemmalla iällä. Nuoret myös muuttavat opiskelujensa tai työmarkkinatilanteiden vuoksi pois kotiseuduiltaan, mikä myös näkyy työttömyystilastoissa hienoisina nousuina. (Nuorten työttömyyden mittaaminen on vaikeaa 2011.)

4.1 Nuorisotyöttömyyden seuraukset

Nuorisotyöttömyys tulee varsinaiseksi ongelmaksi silloin, kun nuori henkilö ei vähäisen koulutuksensa tai alhaisen työkokemuksensa vuoksi pääse työllistymään. Varsinkin, mikäli nuori ei omaa aiempaa työkokemusta alalta, jonne hän on hakeutumassa, on työllistyminen epävarmaa. Ongelma korostuu aloilla, joilla on korkea työllisyysaste ja paljon osaavaa työvoimaa on markkinoilla ennestään tarjolla. Tällöin työnantaja usein katsoo, että uuden työntekijän palkkaaminen ja tämän perehdyttäminen työhön tulee kalliimmaksi kuin vanhemman jo ennestään ammattitaitoisen työntekijän palkkaaminen. Nuorena koettu epävarmuus työstä saattaa vaikuttaa henkilön suhtautumiseen yhteiskuntaa kohtaan koko loppuelämän ajan (Niemeläinen J. 16.4.2012).

Nuorisotyöttömyys samoin kuin työttömyys itsessäänkin käy kalliiksi valtiolle. Työtömille henkilöille tulee tarjota sosiaalista tukea, jotta he pärjäisivät yhteiskunnassa.

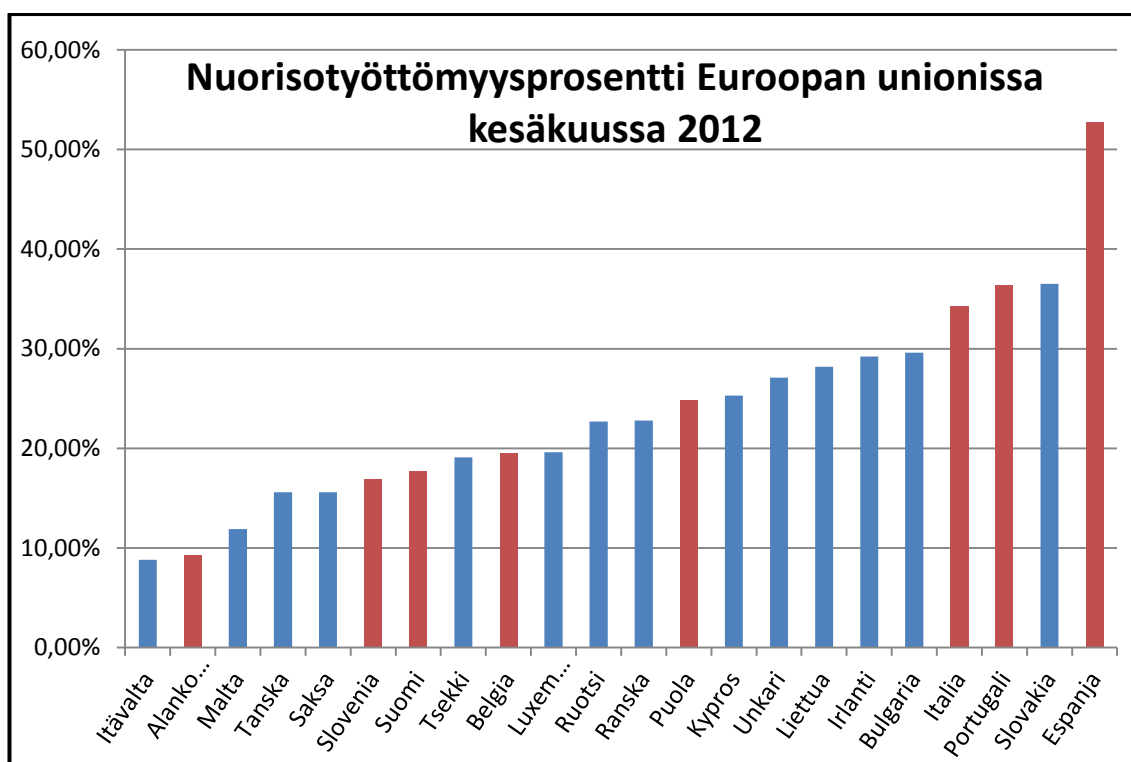
Samaan aikaan työttömät eivät kuitenkaan tuota valtiolle verotuloja ja heidän tuottavuutensa on nollassa. Pitkittynyt työttömyys aiheuttaa myös matalamman tuottavuusasteen ja sitä kautta matalammat ansiotulot henkilön jälleen työllistyessä työmarkkinoille (Tiainen P. 2000.)

Nuorena koettu työttömyys – varsinkin pitkittynyt sellainen – nostaa myös nuorten henkilöiden tekemiä rikosmääriä ja aiheuttaa korkeita terveydenhoitokuluja, jotka luonnollisesti aiheuttavat julkiselle taloudelle huomattavia kuluja. Suoraan nuorelle työttömälle aiheutuneita kustannuksia on mahdotonta edes määritellä. (Liikanen E. 2012).

4.2 Nuorisotyöttömyys Euroopan unionissa

Euroopan unionin tilanne nuorisotyöttömyyden suhteen on huolestuttava. Tällä hetkellä Euroopan unionissa on yhtä paljon nuoria työttömiä kuin Suomessa on asukkaita eli yli 5 miljoonaa. Erityisesti Euroopan unionin eteläisissä valtioissa ongelmat ovat huomattavan suuret. Esimerkiksi Espanjassa ja Kreikassa nuorisotyöttömyys on noin 50 % luokkaa, kun Euroopan unionissa keskimääräinen nuorisotyöttömyysprosentti on 22.8 %. Nuorisotyöttömyys on pahentunut vuonna 2008 alkaneen talouskriisin myötä aiheuttaen nuorisotyöttömyysasteen nousemista lähes jokaisessa Euroopan unionin maassa. Ainoat maat, joissa nuorisotyöttömyys ei ole kasvanut ovat Saksa, Itävalta ja Malta. (Eurostat. Unemployment rate...2012; Kervinen E. 2012.)

Euroopan unionin päättävät elimet ovat reagoineet nuorisotyöttömyyden huolestuttaviin lukuihin ja ovatkin pyytäneet jäsenvaltioitaan luomaan strategioita ongelman ratkaisemiseksi ja kohdistuen toimenpiteet erityisesti sellaisiin nuoriin, jotka eivät työskentele, opiskele tai kouluttaudu. Varovaisen arvion mukaan nuoret henkilöt, jotka eivät työskentele aiheuttivat Euroopan unionille 153 miljardin euron taloudellisen tappion. (Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö 2012a.)

Kuvio 3. Nuorisotyöttömyysprosentti Euroopan unionissa kesäkuussa 2012. Viron, Iso-Britannian, Romanian, Latvian ja Kreikan tiedot puuttuvat. My Generation at Work -projektin jäsenmaat merkitty kuvioon punaisella. LÄHDE

4.2.1 NEET-nuoret

NEET-nuoret – sana tulee englanninkielisestä neither in employment, education or training – lauseesta, joka tarkoittaa nuoria henkilöitä, jotka ovat jääneet työelämän tai koulutuksen ulkopuolelle ja ovat uhatta syrjäytyä joko työ- tai sosiaalielämästä. NEET-nuorten ryhmään joutumisen riskitekijöinä on useita sosiaalisia taustatekijöitä. Esimerkiksi maahanmuuttotaustainen, syrjäisellä seudulla asuva tai toimintarajoittunut nuori ajautuu suuremmalla riskillä NEET-nuorten ryhmään. (Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäitiö 2012b, 1–4.)

NEET-ryhmään kuulumisen aiheuttaa vakavia haittavaikutuksia niin yksilölle kuin yhteiskunnalle. Yksilön tasolla NEET-nuorisoon kuulumisen aiheuttaa vakavimmillaan sosiaalista syrjäytymistä, heikkoja työllistymismahdollisuuksia, nuorisorikollisuutta ja mielenterveysongelmia. Yhteiskunta kärsii NEET-nuorista menetettyinä verotuloina. NEET-nuorilla on usein myös heikko luottamus yhteiskuntaan, joka näkyy poliittisena ja sosiaalisena syrjäytymisenä koko yhteiskunnasta. Tämä puolestaan heijastuu piittaa-

mattomuutena yhteiskunnallisia asioita, päätännän tekoa sekä yleisesti hyväksytyjä sääntöjä kohtaan. (Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö 2012a.)

NEET-nuoria ovat yleisesti olleet nuoret henkilöt, joilla on ollut matala koulutus tai ei koulutusta lainkaan. Vuonna 2008 alkaneen Eurooppaan vaikuttaneen taloudellisen taantumana myötä kuitenkin myös korkeasti koulutettujen nuorten riski sijoittua NEET-ryhmään on kasvanut. Korkea-asteen koulutus ei siis tietyissä Euroopan unionin jäsenvaltioissa enää tarkoita työttömäksi jäämisen riskin pienenemistä verrattuna kouluttamattomiin henkilöihin. Euroopan unionin 27 jäsenvaltiosta yhdeksässä – mukaan lukien Suomessa – korkea-asteen koulutuksen merkitys työllistymisessä on pienentynyt viimeisten kolmen vuoden aikana. (Euroopan työ- ja elinolojen kehittämissäätiö 2012b, 2.)

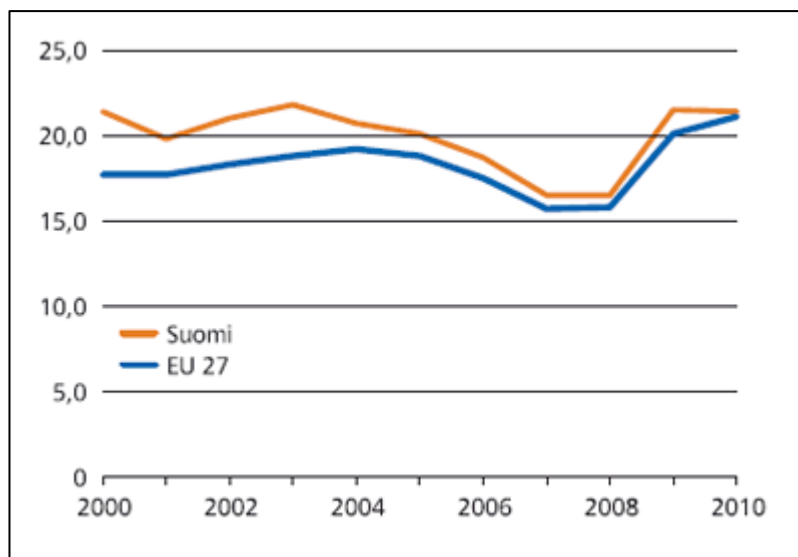
NEET-nuoriin on kiinnitetty huomiota Euroopan unionin jäsenvaltioissa erilaisin toimin. Nuorten NEET-ryhmään joutumisen estämiseksi erityistä panostusta on laitettu seuraaviin kolmeen teemaan: koulutukseen liittyviin toimiin, yleiseen työllisyyteen liittyviin toimiin ja koulusta työelämään siirtymiseen helpottaviin toimiin. Koulutuksellisissa toimissa on kiinnitetty huomiota erityisesti koulun keskeyttämisen vähentämiseen esimerkiksi panostamalla enemmän yksilölliseen tukiopetukseen. Työllisyyden edistämisen puolella useat Euroopan unionin jäsenmaat kannustavat yrityksiä esimerkiksi verohelpotuksin tai erilaisin tuin, mikäli ne palkkaavat ja tarjoavat nuorille henkilöille palkallista työtä. Koulusta työelämään siirtymisen välistä kuilua on pyritty pienentämään esimerkiksi koulutusvaiheessa tapahtuvan työharjoittelun keinoin sekä tarjoamalla henkilökohtaista uraneuvontaa sitä tarvitseville nuorille. (Euroopan työ- ja elinolojen kehittämissäätiö 2012b, 7–8.)

NEET-nuoret käsitteenä on saanut kritiikkiä osakseen siksi, että se on jaotteluna liian kaksijakoinen, sillä se jakaa nuoret menestyjiin ja menestymättömiin. Usein NEET-nuoriin kuuluu kuitenkin tietoisesti koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jääviä henkilöitä. Tällaisia henkilöitä ovat esimerkiksi välivuotta opiskeluista pitävät nuoret. Toisaalta aiemmin NEET-nuorena ollut saatetaan myös unohtaa ja jättää ilman tukea kokonaan, kun tämä on saatu koulutuksen tai työelämän pariin. Tällöin unohdetaan NEET-nuorilla usein taustalla olevat sosiaaliset ja mahdolliset myös fyysiset rajoitteet kokonaan ja nuori siirretään pois NEET-nuorten määritelmästä. Tämä saattaa aiheuttaa pit-

källä aikavälillä vakavia seurauksia ja uudelleen yhteiskunnasta syrjäytymistä. (Kiilakoski T. 2012.)

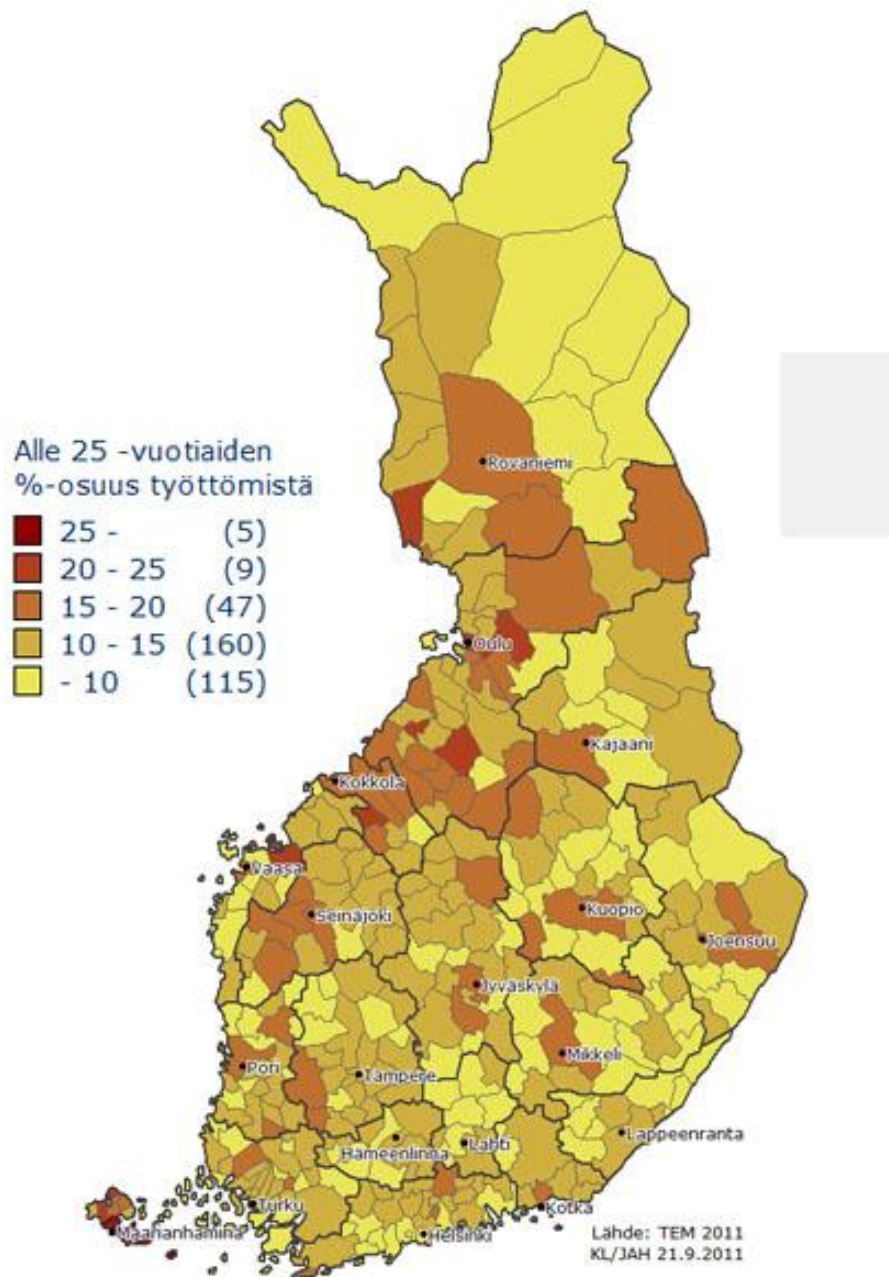
4.3 Nuorisotyöttömyys Suomessa

Suomessa nuorisotyöttömyysaste on koko 2000-luvun ajan ollut suurempi kuin Euroopan unionin jäsenmaissa keskimäärin, joka ilmenee myös alla olevasta kuviosta. Nuorisotyöttömyysaste on 1990-luvun jälkeen jäänyt selkeästi korkeammalle tasolle kuin muulla väestöllä keskimäärin. Suomen suurlähetystön (2008) mukaan vuonna 2008 alkaneesta lamasta lähtien nuorisotyöttömyys on kasvanut 16 prosentista vuoden 2012 maaliskuuhun mennessä 24 prosenttiin (Suomen suurlähetystö 2008; Helsingin sanomat 2012; Yrittäjälinja 2012)

Kuvio 4. 15 – 24-vuotiaiden työttömyysasteiden vuosikeskiarvot Suomi ja EU27-maat (Tilastokeskus 2011).

Suomessa nuorisotyöttömyys on jakautunut alueellisesti melko tasaisesti. Huomattavia maantieteellisiä eroja nuorisotyöttömyyden suhteen ei ole havaittavissa. Suurista kaupungeista pienin nuorisotyöttömyysaste on Helsingissä ja Espoossa, joissa nuorisotyöttömyysaste jää alle 10 prosenttiin. Korkein nuorisotyöttömyysaste suurista kaupungeista on Oulussa, jossa nuorisotyöttömyysaste on yli 20 prosenttia. (Kunnat.net 2011.)

Kuvio 5. Nuorisotyöttömyysasteet kunnittain elokuussa 2011 (Kunnat.net 2011).

Nuorisotyöttömyyttä vastaan taistellaan Suomessa eri keinoin. Esimerkiksi oppisopimuspaikkoja on pyritty lisäämään ja erilaisia tukitoimintoja on luotu lisäämään nuorten työnhakijoiden työllistymistä (Euroopan komissio 2011). Pääasiallisin keino nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi Suomessa tulevaisuudessa tulee olemaan vuonna 2013 voimaan tuleva nuorten yhteiskuntatakuu (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012).

4.3.1 Nuorten yhteiskuntatakuu Suomessa

Nuorten yhteiskuntatakuu on vuoden 2013 alusta alkaen toteutettava valtion rahoittama projekti. Yhteiskuntatakuun tavoitteena on, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle ja jokaiselle alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle pyritään tarjoamaan työ-, opiskelu-, työpaja-, harjoittelu- tai kuntoutuspaikka vähintään kolmen kuukauden kuluessa kyseisen henkilön työttömäksi jäämisestä (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012).

Yhteiskuntatakuu on tarkoitettu erityisesti sellaisille nuorille, jotka eivät peruskoulun päättämisen jälkeen pääse tai vaihtoehtoisesti edes hakeudu tutkintoon johtavaan koulutukseen. Joulukuussa 2011 Suomessa oli noin 110 000 20 – 29-vuotiasta henkilöä, joilla ei ollut perusasteen jälkeistä koulutusta. Tämä tarkoittaa sitä, että noin kolmasosa nuorista työnhakijoista on pelkästään peruskoulun antaman koulutuksen varassa. (Nuorten yhteiskuntatakuu 2013. 2012, 8.)

Nuorten yhteiskuntatakuun kehittämisen taustalla on osittain nuorten syrjäytymisestä ja työssä käymättömyydestä johtuvat taloudelliset menetykset valtion tasolla. Suomessa 40 000 syrjäytynyttä ja työkyvyttöntä nuorta aiheuttaa vuodessa noin 300 miljoonan euron kulut valtiolle. Pitkällä aikavälillä tämä tarkoittaa useiden miljardien eurojen menetyksiä valtiollisella tasolla. Esimerkiksi 30-vuotiaana työkyvyttömyyseläkkeelle jäävällä henkilöllä on työaikaa jäljellä vielä keskimäärin 35 vuotta, minkä aikana hänen työpanoksensa arvo olisi noin 1,5 miljoonaa euroa. Näin ollen nuorten syrjäytymiseen puuttuminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa on taloudellisesti kannattava panostus valtion tasolla. Yleisesti ajatellaan, että on kannattavampaa myös valtion toimesta sijoittaa rahaa nuorten työttömyyden ja syrjäytymisen estämiseen kuin olla tekemättä mitään. (Nuorten koulutuksen keskeyttäminen ja sen hinta 2012.)

5 SUKUPOLVET

Sukupolvet on yleisesti määritelty tietyn rajatun ajankohdan sisällä syntyneiden ihmisten mukaisesti. Sukupolvet eivät ole kuitenkaan vastoin yleistä luuloa sidoksissa tiettyihin ikäryhmiin. Aikarajoitetta käytetään lähinnä siksi, että se helpottaa sukupolvien määrittelemistä tiettyyn muottiin. Voidaan siis sanoa, että sukupolvi on synonyymi ikäryhmälle tai ikäluokalle. (Purhonen S. 2007.)

Sukupolvet ovat kuitenkin huomattavasti moninaisempi käsite kuin pelkästään eri ikäryhmät. Sukupolvina yhdistää yleisesti määriteltynä jokin tapahtuma tai yhteinen kokemus. Esimerkiksi Y-sukupolvesta eli vuosina 1980–2000 syntyneistä henkilöistä, sanotaan että heitä yhdistävä tekijä on digiaika ja teknologiakeskeisyys. (Purhonen S. 2007, 15–16; Tapscott D. 2010, 25–31.)

Jokaisella sukupolvella on niille ominaisia piirteitä, joiden mukaan jokainen sukupolvi määritellään. Nämä sukupolvien määritelmät kuitenkin elävät huomattavasti sukupolvien sisällä ja kaikkia yksilöitä ei voida määritellä pelkästään oman sukupolvensa mukaan. Sukupolvet antavat kuitenkin hyvää yleistä tietoa jokaisesta ikäryhmästä ja heidän tavastaan elää, työskennellä ja toimia. Jokainen sukupolvi muokkaa työelämää omalla tavallaan, johon myös työnantajien ja muiden työntekijöiden on sopeuduttava, jotta talouden pyörät pyörivät vielä jatkossakin. (Sukupolvien voimaa työelämään 2012.)

5.1 X-sukupolvi

X-sukupolvi määritetään Suomessa vuosina 1964–1979 syntyneiden henkilöiden ikäryhmäksi. X-sukupolvi on niin sanotun suuren ikäluokan jälkeläisiä. X-sukupolvi on opiskellut ja siirtynyt työelämään 1990-luvun laman aikana, joka on vaikuttanut kyseisen ikäryhmän myöhempään elämään. Tästä johtuen X-sukupolvesta onkin sanottu, että he ovat pessimistisiä ja epäluottavaisia tulevaisuutta kohtaan. (Schroer W.J. 2004)

X-sukupolvesta on sanottu, että he ovat enemmän urakeskeisiä ja vaativat enemmän palkkaa ja työstään kuin aiemmat sukupolvet. X-sukupolvi on elänyt suurten ikäluokkien ja Y-sukupolven välissä, joka on osaltaan taannut sen että X-sukupolvi on enemmän teknologia orientoitunutta ja globalisoitunutta kuin edeltävä sukupolvensa. (Ikäjohtaminen tähtää yhteiseen työhyvinvointiin 2012.)

5.2 Y-sukupolvi

Y-sukupolvi eli vuosina 1980–2000 syntyneet ovat tällä hetkellä nuorta väestöä, jotka ovat parhaillaan joko eri koulutusvaiheissa, tai astuneet työelämään muutamana viime vuoden sisällä. Y-sukupolvea kutsutaan myös nimityksillä nettisukupolvi, digiajan natiivit ja millenniaalit. Suuri osa Y-sukupolvesta on varttunut 1990-luvun alun laman aikana, joka heijastelee koko sukupolven käyttäytymistapoihin myös nykyään. (Vesterinen & Suutarinen 2011, 119–121.)

Y-sukupolvea kuvataan kärsimättömäksi, kiihkeäksi ja epäonnistumisia sietämättömäksi sukupolveksi. Toisaalta kyseistä sukupolvea kuvataan myös omiin kykyihinsä luottavaksi ja verkostoitumistaitoiseksi ryhmäksi, joka arvostaa vapaa-aikaansa enemmän kuin työelämäänsä. Y-sukupolvelle maailma on aina ollut globaalisti pieni ja he ovat verkostoituneet laajasti ympäri maailman. (Vesterinen & Suutarinen 2011, 119–120.)

5.2.1 Y-sukupolvi työelämässä

Erityisesti vanhemmat sukupolvet ovat tottuneet siihen, että töissä käydään velvollisuudentunnosta ja työnantajaan on sitouduttava jo siksi, että työ tarjoaa hyvinvointia ja turvaa elämälle. Vanhemmat sukupolvet ajattelevat osittain myös tästä syystä, että töissä ei ole välttämätöntä viihtyä, saati että siellä tulisi olla hauskaa. Sosiaaliset siteet työkaverien ja henkilökohtaisen elämän välillä pidetään myös erillään, koska töitä ei niin sanotusti haluta viedä kotiin. (Vesterinen & Suutarinen 2011, 53–54.)

Y-sukupolven edustajia työelämässä on puolestaan määritelty vaativiksi ja yksilöllisyyttä korostaviksi, mutta toisaalta myös yhteisöllisiä arvoja arvostaviksi yksilöiksi. Y-sukupolvi odottaa koulutukseltaan ja työltään viihtyisyyttä, haasteita sekä hauskuutta.

Y-sukupolven edustajat haluavat saada aktiivisesti kehittävää sekä positiivista palautetta ja ovat valmiita antamaan sitä myös itse. Y-sukupolven ominaisuuksiin kuuluu myös se, että työtä ei enää pidetä niin tärkeänä osana elämää, vaan vapaa-aika ja omien verkostojen aktiivinen ja hyvä ylläpitäminen on aiempaa tärkeämpää. Käytännössä siis työelämän ja vapaa-ajan tulee olla tasapainossa keskenään. Y-sukupolvesta on myös todettu, ettei se lähtökohtaisesti ole enää niin valmis sitoutumaan samaan työnantajaan pitkäaikaisesti kuin aiemmat sukupolvet. Tämä aiheuttaa paineita työnantajille ja pakottaa tulevaisuudessa muutoksiin työyhteisöjen johtamisessa sekä työntekijöiden sitouttamisessa. (Y-sukupolvi suhtautuu työelämään varauksella 2010.)

Y-sukupolvi on pääsääntöisesti edeltäviä sukupolviaan koulutetumpi ja myös tietoinen siitä, että suuret ikäluokat ovat eläköitymässä. Tämä tarkoittaa sitä, että Y-sukupolven edustajat tietävät arvonsa työmarkkinoilla ja osaavat näin ollen käyttää asemaansa neuvotteluvalltina. Voidaan myös sanoa, että työmarkkinat ovat siirtymässä Y-sukupolven myötä hiljalleen siihen, että työntekijät voivat jatkossa valita työnantajansa, eikä kuten perinteisesti ajatellaan, että työnantajat voivat valita työntekijänsä. (Vesterinen & Suutarinen 2011, 17.)

Haasteena Y-sukupolvella on se, että aiemmat sukupolvet eivät välttämättä arvosta Y-sukupolven tapaa työskennellä silloin, kun heitä itseään se kiinnostaa. Vanhemmat sukupolvet ovat pitäneet tarkasti kiinni työajoistaan, mutta Y-sukupolven siirtyessä kokonaisuudessaan työelämään, tulevat myös käsitteet työajoista muuttumaan enemmän väljemmiksi. Y-sukupolvi haastaa myös esimiestyön tulevaisuudessa. Y-sukupolvi tulee vaatimaan esimieheltä henkilökohtaisempaa lähestymistä kuin perinteistä johtaja versus alainen lähestymistä. Mikäli Y-sukupolven edustaja ei pidä työpaikkansa esimiestyöstä, hän mitä luultavimmin äänestää siitä jaloillaan ja vaihtaa työpaikkaa. (Tuomo Alasoini 2011.)

Työpaikkaan sitoutumisen puutetta selitetään esimerkiksi sillä, että suurin osa Y-sukupolvesta on elänyt lapsuuttaan tai nuoruuttaan 1990-luvun laman aikana. Tämä tarkoittaa sitä, että heillä on kokemusta laman aikaisista irtisanomisista perheensä ja sukulaistensa kautta ja he eivät siksi mielellään kiinnity mihinkään työpaikkaan siten, että työn loppuessa koko elämä murenisi alta. (Tienari & Piekkari 2011, 99)

Y-sukupolvi tulee olemaan vuoteen 2020 mennessä suurin ikäluokka, joka on työelämässä. Tämä tarkoittaa väistämättä sitä, että työpaikkojen ja työmarkkinoiden on pystyttävä muuntautumaan enemmän työntekijöidensä tarpeita vastaaviksi. Tämä työelämässä tapahtuva muutos tulee olemaan kilpailuvaltti työmarkkinoilla seuraavan kymmenen vuoden aikana. Yritykset ja työyhteisöt, jotka pystyvät tyydyttämään Y-sukupolven asettamat vaatimukset työpaikoista, tulevat olemaan vahvoilla tulevaisuuden työllistämiskilpailussa. (Vesterinen & Suutarinen 2011, 19.)

5.3 Z-sukupolvi

Z-sukupolvella tarkoitetaan vuonna 2000 tai sen jälkeen syntynyttä nuorisosukupolvea. Ennustukset siitä millaisiksi aikuisiksi ja työntekijöiksi Z-sukupolven jäsenet kasvavat on tällä hetkellä vielä lähes mahdotonta. Arvellaan kuitenkin, että Z-sukupolven edustajat ovat Y-sukupolven verrattuna entistä avoimempia kehitykselle ja he eivät juuri hämmästele uusia innovaatioita ja tekniikkaa, koska he ovat varttuneet niiden keskellä. Tietoverkkoyhteiskunta on taannut Z-sukupolven edustajille helpon tiedon haun ja heidän verkostonsa kattavat usein kontakteja ympäri maailmaa. Tämä luo Z-sukupolvelle käsityksen entistäkin pienemmästä maailmasta, joka näkyy siten, että Z-sukupolven edustajat pitävät itseään enemmän maailman kansalaisina kuin oman maansa kansalaisina. (Generation Z Characteristics 2012.)

Uskotaan, että työelämässä Z-sukupolvi uskaltaa äänestää jaloillaan jopa Y-sukupolvea herkemmin työpaikkojen vaihtamisen suhteen. Z-sukupolven epäillään myös haluavan vaikuttaa kaikkeen tekemiseensä, koskien niin työ- kuin henkilökohtaistakin elämää. Työyhteisöissä tämä tarkoittaa perinteisten yritysten ja yhteisöjen pakollista muuttumista avoimempaan ja läpinäkyvämpään suuntaan. (Tienari & Piekkari 2011, 14–18.)

6 NUORET TYÖELÄMÄSSÄ

Nuoresta väestöstä suuri osa opiskelee, joka saa työttömyystilastot näyttämään heidän kohdallaan heikolta. Vuonna 2011 15–24 -vuotiaista nuorista työssä kävi 39,1 %. Naiset työllistyivät kyseisessä ikäluokassa hieman miehiä suuremmissa määrissä. Suomessa nuoret aloittavat työuransa myöhään. Hallituksen asettamien tavoitteiden mukaisesti työuraa on pidennettävä myös työuran alkupäästä, joten varsinkin korkeakouluista valmistumista pyritään jatkossa nopeuttamaan. (Nuorten yhteiskuntatakuu 2013. 2012, 8–14.)

Useat nuoret saavat työkokemusta kesätöiden aikana. Suomessa työharjoittelu kuuluu myös ammatillisten perustutkintojen sekä ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmiin, joiden aikana työkokemusta kertyy. Myös joissakin yliopistotutkinnoissa on joko pakollinen tai valinnainen työharjoittelujakso. Nämä kerryttävät nuorten saamaa työkokemusta, joka on hyvin tärkeää tulevaisuuden työuran kannalta. Suomessa opiskelujensa ohella työssä käy 55 % opiskelijoista, joka myös kerryttää työkokemusta. (Nuorten yhteiskuntatakuu 2013. 2012, 14.)

Työelämä tietouden lisääminen nuorten kohdalla on erittäin tärkeää heidän tulevaisuutensa kannalta. Nuorten tietäessä työelämästä enemmän he myös ymmärtävät työelämän vaatimuksia ja tarpeita. Tietoisuus oikeasta työelämästä ehkäisee syrjäytymistä ja ohjaa nuoria sijoittumaan heille oikeisiin oppilaitoksiin ja näin ollen vähentää huomattavasti opintojen keskeyttämistä. (Taloudellinen tiedotustoimisto 2012, 12–13)

6.1 Nuoret yrittäjinä

Suomessa yrittäjät ovat keskimäärin melko ikääntyneitä, sillä noin 30 % yrittäjistä on yli 55-vuotiaita. Alle 35-vuotiaita yrittäjiä on suhteellisen vähän, vain 19 %. Nuorten asenteet yrittämisestä kohtaan ovat jo pitkään olleet myönteiset, sillä noin 70 % nuorista uskoo yrittäjyyden vaihtoehtona antavan mahdollisuuden toteuttaa itseään. Myös yrittämällä menestymistä, sekä rikastumista pidetään yrittäjille sallittuna ja ansaittuna. Kui-

tenkin vain noin 40 % nuorista on valmis perustamaan oman yrityksen jossain vaiheessa tulevaisuuttaan. (Taloudellinen tiedotustoimisto 2012, 62.)

Toisaalta yrittäjäksi lähtemisen esteenä pidetään nuorten keskuudessa taloudellista riskiä. Yli 60 % nuorista pelkää joutuvansa vararikoon, mikäli yritys ei menestykään. Yrityksen perustamisprosessi on nuorille melko tuntematon aihe ja se koetaan hankalaksi ja monimutkaiseksi. Myöskään yhteiskunnan antama taloudellinen tuki yrityksen perustamisprosessissa ei ole laajalti tiedossa. (Taloudellinen tiedotustoimisto 2012, 62.)

Suomi on täynnä ikääntyviä yrittäjiä (30 % yrittäjistä yli 55-vuotiaita). Tämä tarkoittaa sitä, että heiltä vapautuu paljon yrityksiä jatkajille tulevaisuudessa enenevissä määrin. Yleisimmin yrityksessä suoritetaan sukupolvenvaihdos tai vaihtoehtoisesti yritys myydään henkilökunnalle tai ulkopuoliselle toimijalle. Sukupolvenvaihdos on usein suositeltavin vaihtoehto yrityksen toiminnan jatkamiseksi. Suomessa tuetaan yrittäjien sukupolvenvaihdoksia verohuojennuksin, jolla pyritään takaamaan yritysten jatkuminen myös silloin, kun yrittäjä jää eläkkeelle. (Yrittäjät ikääntyvät – yritysten toiminnan jatko vaakalaudalla 2004; Sukupolvenvaihdoksen verohuojennukset 2012.)

Osa nuorista kokee yrittämisen melko haastavaksi omaan elämäntilanteeseensa. Syinä tähän ovat muun muassa työkokemuksen puute, halu kouluttautua lisää tai perheen perustaminen. Nuorten ajatusmaailman mukaisesti yksityiselämä ja työelämä halutaan pitää vankasti erillään toisistaan, joka ei tue yrittäjäksi lähtemistä. (Nuorten yrittäjän ohjelma 2002.)

Nuoret ovat aiempaa sukupolvea halukkaampia perustamaan yrityksiä yhdessä toistensa kanssa ja niin kutsuttu yksin yrittäminen on jäämässä nuorten kohdalla taka-alalle. Yhdessä yrittämällä nuoret saavat hajautettua yrityksen perustamisen riskejä ja vastuita toisilleen. Tämä yhdessä yrittäminen eli niin kutsuttu tiimiyrittäminen luo turvaa yritystä perustettaessa. Tiimiyrittäjäyys mahdollistaa parhaimmillaan myös sen, että substanssitaidoiltaan erilaiset henkilöt voivat toimia samassa tiimissä ja näin ollen täydentää omaa osaamistaan muiden taidoilla. Toisilla henkilöillä saattaa olla taito myydä tuotteita tai palveluita, kun toisella puolestaan voi olla taito tuottaa kyseisiä palveluita. (Tiimiyrittäjäyys sopii ekonomeille 2008; Pyykkö 2011, 24–25)

7 TUTKIMUS

7.1 Tutkimusmenetelmä ja tavoite

Suoritin laadullisen tutkimuksen haastattelemalla kasvokkain eri elämäntilanteissa olevia 19–26 -vuotiaita tamperelaisia henkilöitä. Tutkimustavaksi valitsin teemahaastattelun eli laadullisen puolistrukturoidun haastattelun. Haastattelukysymykset puolistrukturoidussa haastattelussa ovat kaikille haastateltaville samat, mutta vastaukset ovat avoimia ja haastateltavat voivat vastata niihin omin sanoin. Tällä tavalla haastatteluvastauksiin saadaan variaatiota, eivätkä vastaukset ole ennalta ohjattuja tiettyyn suuntaan haastattelijan toimesta. Puolistrukturoidulle haastattelulle on ominaista, että ainakin yksi haastattelun näkökulmista on päätetty etukäteen ennen haastattelujen alkua. Puolistrukturoidussa haastattelussa keskeisessä asemassa ovat ihmisten omat tulkinnat haastattelun aikana saaduista vastauksista ja vuorovaikutuksesta. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48.)

Tutkimuksen pääteemana oli selvittää tamperelaisten nuorten asenteita yrittäjyyttä kohtaan ja samalla tarkastella, mitkä taustatekijät näihin asenteisiin vaikuttavat. Tutkimuksen perusteella oli myös tarkoitus selvittää, mitä tamperelaiset nuoret ovat valmiita tekemään oman työllistymisensä eteen ja onko oman yrityksen perustaminen tulevaisuudessa vaihtoehtona itsensä työllistämisen turvaamiseksi. Tavoitteet asetettiin yhdessä My Generation at Work -työryhmän jäsenten kanssa.

7.2 Aineiston kerääminen

Valitsin tähän opinnäytetyöhön haastateltavat kahdesta pääryhmästä. Nämä ryhmät olivat nuoret tamperelaiset työttömät sekä nuoret tamperelaiset yrittäjyysopiskelijat. Nämä pääryhmät valitsin tähän opinnäytetyöhön siitä syystä, että halusin saada laajaa näkökulmaa eri elämänvaiheissa ja elämäntilanteissa olevien nuorten ajatuksista työllistymistä ja yrittäjyyttä kohtaan.

Haastattelin tähän opinnäytetyöhön yhteensä 14 henkilöä. Työttömät nuoret sain haastatteluun Nuorten verkostotyöpaja -projektin kanssa tehdyn yhteistyön kautta. Yrittä-

jiysopiskelijat sain haastateltaviksi Tampereen ammattikorkeakoulun yrittäjyyden koulutusyksikkö Proakatemiasta.

Nuorten verkostotyöpaja – projekti on tarkoitettu 16–24 –vuotiaille kouluttamattomille tai koulutetuille tamperelaisille nuorille. Nuorten verkostotyöpaja – projektin tavoitteena on antaa nuorille työelämälähtöinen, yksilöllistä ohjausta ja monipuolisia työtilaisuuksia tarjoava palvelumalli. Nuorten verkostotyöpajassa nuori henkilö saa työkokemusta työharjoittelun kautta sekä yksilö- ja ryhmäohjausta alan ammattilaisilta. (Verkostotyöpaja 2012.)

Proakatemia on Tampereen ammattikorkeakoulun yrittäjyyden yksikkö. Proakatemialta valmistutaan yrittäjyyden tradenomiksi 3,5 vuoden yrittäjyysopinnojen jälkeen. Proakatemialla oppiminen perustuu käytännön tekemiseen. Aloittaessaan yrittäjyysopinnot opiskelijat perustavat noin 15–20 hengen tiimiyritykset, joissa opiskelijat tekevät aitoa liiketoimintaa muiden yritysten kanssa. Käytännön projektien lisäksi Proakatemian opiskelijat hankkivat teoretietoa lukemalla ammattikirjallisuutta, käymällä seminaareissa ja aktiivisesti kehittämällä omaa tiimiyritystään avoimen dialogin kautta. (Projektityö on proakatemiaalaisten herkkua 2012.)

7.3 Aineiston analyysi

Haastattelujen tavoite oli selvittää nuorten tamperelaisten henkilöiden asenteita yrittäjyyttä kohtaan eri elämänvaiheissa ja samalla selvittää millaiset taustatekijät näihin asenteisiin vaikuttavat. Analyysin avulla

Suoritin saamani aineiston analyysiä jo haastattelutilanteissa ja ohjailin kysymyksiä haastattelutilanteissa vastausten mukaan. Joissain tilanteissa haastateltavien vastaukset kysymyksiin jäivät yhden tai kahden sanan mittaisiksi, jolloin lisäkysymysten avulla saatiin lisää sisältöä vastauksiin. Teemahaastatteluissa käytetty haastattelu- ja kysymysrunko löytyy liitteestä 1.

8 TUTKIMUSTULOKSET

8.1 Tutkittujen henkilöiden tausta

Henkilöryhmä, jonka tähän opinnäytetyöhön haastattelin, koostui yhteensä neljästätoista iältään 19–26-vuotiaasta tamperelaisesta nuoresta. Haastateltavien joukossa oli seitsemän naista sekä seitsemän miestä, joten sukupuolten suhteen haastateltavia oli tasamäärät. Kaikki haastateltavat olivat käyneet peruskoulun jälkeen joko ammatillisen tutkintoon johtavan koulutuksen tai lukion.

Nuorten verkostotyöpaja – projektista sain haastatteluun yhteensä seitsemän iältään 19–24-vuotiaita nuoria, joista miehiä oli neljä ja naisia kolme. Kaikki Nuorten verkostotyöpaja -projektin tiimoilta haastatellut nuoret olivat parhaillaan käytännön työharjoittelussa jossain Nuorten verkostotyöpajan yhteistyö yrityksessä tai Tampereen kaupungin toimipisteessä.

Proakatemian haastateltavat olivat iältään 23–26-vuotiaita nuoria, joista miehiä oli kolme ja naisia neljä. Yhteensä Proakatemialta haastattelin seitsemän henkilöä, jotka olivat opinnoissaan eri vaiheissa: joko valmistumassa tai juuri aloittaneet opintonsa.

8.2 Miten nuoret tamperelaiset kokevat yrittäjyyden?

Haastatteluissa kysyin nuorilta, miten he kokevat yrittäjyyden ja ovatko mielikuvat yrittäjistä ja yrittäjyydestä enemmän positiivisia vai negatiivisia. Tällä kysymyksellä halusin selvittää, miten yrittäminen koetaan elämäntapana ja kuinka paljon aiemmat kokemukset yrittämisestä omaan mielipiteeseen vaikuttavat.

Tamperelaiset nuoret kokevat pääasiassa yrittäjyyden hyvänä asiana. Yrittäjyys antaa nuorten mielestä mahdollisuuksia olla oman elämänsä herra ja päättää itse omista tekemisistään. Mahdollisuutta rikastua yrittämisen kautta pidettiin positiivisena asiana. Toisaalta taloudellinen riski ja rahan menettämisen pelko vaikutti enemmän yrittäjäksi lähtemisen päätökseen kuin mahdollisuus tienata hyvin oman yrityksen kautta.

Yrittämistä työllistymisen vaihtoehtona omassa tulevaisuudessaan piti mahdollisena kahdeksan haastatelluista nuorista. Kaikki yrittäjyysopiskelijat totesivat, että yrittäjyys saattaa jossain elämänvaiheessa tulla ajankohtaiseksi tai sen olevan on jo ajankohtaista oman jo perustetun yrityksen kautta. Työttömien nuorten osalta ainoastaan yksi koki tulevaisuudessa yrittäjyyden vaihtoehtona omalle työllistymiselleen. Erot yrittäjyysopiskelijoiden ja työttömien nuorten välillä tämän kysymyksen kohdalla olivat huomattavat.

Yrittäminen ei kyllä kiinnosta ollenkaan. (Työtön nuori 2, 19-vuotias mies 2012.)

Jossain kohtaa vois lähteä yrittäjäksi, jos löytyis oikee ala ja hyvä tuote tai palvelu jota myydä. Muuten varmempi tapa saada rahaa tässä valmistumisen vaiheessa on mennä muualle töihin. (Yrittäjyysopiskelija 5, 22-vuotias nainen 2012.)

Jatkokysymyksenä kysyin ”Miksi yrittäjyys ei kiinnosta vaihtoehtona omalle työllistymiselle?” Vastauksista oli selkeästi havaittavissa erityisesti työttömien nuorten epävarmuus taloudellista toimeentuloa kohtaan.

Tietty toimeentulo on turvattava, jotta pystyn normaalia elämää elään. Tässä vaiheessa en pystyis oman ja perheen talouden kannalta millään lähteen yrittäjäksi. (Työtön nuori 3, 24-vuotias mies 2012.)

En pidä rahaa kynnyskysymyksenä siihen [yrittäjäksi] lähtemisessä. Valtio tarjoaa kuitenkin suhteellisen hyvin turvaa ainakin heti yrityksen perustamisen jälkeen erilaisin tuin. Enkä usko että lähtisin sellasella liikeidealla ikinä edes eteenpäin, jossa ei olis minkäänlaisia mahdollisuuksia saada edes vähän, suhteellisen säännöllistä viikkorahaakin. (Yrittäjyysopiskelija 2, 23-vuotias mies 2012.)

Rahaa saa joka puolelta, jotta voi säilyttää ainakin nykyisen [opintotuki] tasot varmat kuukausittaiset tulot. (Yrittäjyysopiskelija 3, 23-vuotias mies 2012.)

Yllä olevista kommentista käy ilmi, että yrittäjäopiskelijat ovat tietoisempia valtion tarjoamista aloittaville yrityksille tarjottavista tuista ja lainoista kuin työttömät nuoret. Haastatteluissa huomasi selkeästi yrittäjyysopiskelijoiden asenteet taloudellista riskiä kohtaan olevan huolettomampia kuin työttömillä nuorilla. Yrittäjyysopiskelijat eivät

pitäneet rahan menettämistä liiketoiminnan kautta kovin suurena kynnyksysymyksenä yrittäjäksi lähtemisestä puhuttaessa.

8.3 Mitkä tekijät edistävät yrittäjäksi lähtemistä?

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, mitkä asiat vaikuttavat nuorten yrittäjäksi lähtemiseen. Tutkimuksen aikana kysyttiin kaikilta haastateltavilta, onko heidän lähisuvussaan, eli vanhemmissa, sisaruksissa tai isovanhemmissa yrittäjiä. Työttömien nuorten kohdalla vain yhdellä haastatellulla seitsemästä oli lähisuvussaan yrittäjiä. Puolestaan yrittäjäopiskelijoiden keskuudessa yrittäjiä lähisuvussaan oli viidellä haastatelluista.

Kaikki nuoret olivat sitä mieltä, että lähisuvussa oleva yrittäjä vaikuttaa myönteisesti yrittäjäksi lähtemiseen tulevaisuudessa. Lähisuvussa olevalta yrittäjältä voi haastateltujen mielestä oppia paljon ja tarpeen tullen myös kysyä neuvoja yrittäjyyteen liittyvissä kysymyksissä. Lähisuvussa oleva yrittäjä koettiin turvallisena esimerkkinä siitä, että yrittäjänä pystyy ansaitsemaan elantonsa ja turvaamaan taloutensa.

8.4 Mitä ominaisuuksia yrittäjällä pitäisi olla?

Tutkimuksessa kysyttiin kaikilta nuorilta, mitkä ovat yrittäjän kolme tärkeintä ominaisuutta. Vastauksissa tuli paljon hajontaa, sillä valmiita vastausvaihtoehtoja ei ollut annettu. Useat nuoret eivät myöskään osanneet luonnehtia tarkkaan kolmea ominaisuutta, joita yrittäjillä pitäisi olla. Nuorten työttömien kohdalla tärkeimmiksi asioiksi nousivat seuraavat asiat:

- Ahkeruus
- Oma-aloitteisuus
- Luotto omaan kykyihin
- Määrätietoisuus toiminnassa
- Liiketoiminta osaaminen
- Sosiaalisuus
- Positiivisuus
- Hyvät johtamistaidot

- Kokemus toimialalta

Seuraavana kysymyksenä tutkimuksessa kysyttiin, tunnistaako nuoret työttömät itseltään heidän juuri mainitsemiaan yrittäjän ominaisuuksia. Haastatelluista nuorista työttömistä viisi seitsemästä sanoi, että heiltä löytyy yksi tai useampi heidän aiemmin mainitsemistaan ominaisuuksista. Kaksi puolestaan vastasi, ettei heillä ole ollenkaan kyseisiä yrittäjälle ominaisia ominaisuuksia.

Yrittäjäopiskelijoilla vastaukset kysymykseen ”Mitkä ovat yrittäjän kolme tärkeintä ominaisuutta?” Niitä olivat yrittäjyysopiskelijoiden mukaan muun muassa seuraavat:

- Substanssiosaaminen
- Myynti/Verkostoitumistaidot
- Asenne pyrkiä parhaaseen lopputulokseen
- Ajankäytön hallinta / itsensäjohtaminen
- Jatkuva halu oppia lisää
- Palautetaidot
- Pitkäjänteisyys
- Liiketoiminta osaaminen

Haastatelluista yrittäjyysopiskelijoista kaksi vastasi, että heiltä löytyy kaikki aiemmin mainitsemansa ominaisuudet. Kolme puolestaan vastasi, että heiltä löytyy yksi tai useampia mainitsemistaan ominaisuuksista. Kaksi haastatelluista totesi, että heiltä kyllä löytyy mainitsemiaan ominaisuuksia, mutta ne eivät ole vielä riittävän hyvällä tasolla.

Haastattelujen perusteella yrittäjyysopiskelijat pitivät itseään selkeästi valmiimpina lähtemään yrittäjäksi kuin työttömät nuoret. Yrittäjyysopiskelijat osasivat myös kertoa yrittäjille tärkeimpiä ominaisuuksia paljon helpommin, kuin työttömät nuoret. Toisaalta yrittäjyysopiskelijoiden opinnot antavat yrittäjyyteen sellaisen lähestymistavan, että haastattelujen tulokset eivät tämän kysymyksen kohdalla tulleet yllätyksenä.

Kyllä musta yrittäjäksi varmaan olis, nyt kun tiän suunnilleen mitä tää [yrittäminen] on. Itsensäjohtamista ja myyntiä tää [yrittäminen]eniten tarttee. Okei Tää meidän koulutus on vähä lapsellista toimintaa oikeeseen yrittämiseen verrattuna, mutta kynnys yrittämiseen on ainakin täällä [Proakatemiolla] vietetyn ajan aikana pienentyny. (Yrittäjyysopiskelija 3, 23-vuotias mies 2012.)

Tää koulu on antanu kyllä aika paljon tietoa mitä tuolla yrityselämässä pitäis oikeasti tehdä. Se on eri asia sitten kuinka mää siä [yrittäjänä] pärjäisin, mutta on toi oikee maailma ny helpommin lähestyttävissä kun on on vähä nähny koulupulpetin ulkopuoleltakin miten se pyörii. (Yrittäjyysopiskelija 6, 22-vuotias nainen 2012.)

Yllä olevista yrittäjyysopiskelijoiden kommentteista voidaan todeta, että yrittämiseen kannustava ja yrittämisen toimintatapoja näyttävä ympäristö myös pienentää kynnystä yrittäjäksi lähtemisessä. Yrittäjyysopiskelijoita haastateltaessa tuli selväksi, että kaikki opiskelijat eivät olleet hakeutuneet yrittäjyydenyksikköön siksi että he halusivat yrittäjiksi. Yrittäjyyskoulutuksen aikana kuitenkin kynnys yrittäjäksi lähtemiseen oli huomattavasti pienentynyt.

8.5 Nykyisen ammattitaidon kehittäminen

Tutkimuksessa haluttiin selvittää miten nuoret henkilöt kehittävät omaa jo olemassa olevaa substanssiosaamistaan, eli ammatillista ydiosaamistaan. Jokainen haastatelluista henkilöistä totesi, että he pyrkivät mahdollisuuksiensa mukaan viemään omaa ammattitaitoaan eteenpäin. Osa haastatelluista totesi, ettei heillä ole varsinaisesti vielä mitään ammatillista osaamista, mutta he pyrkivät hankkimaan sitä parhaillaan joko työharjoittelun tai itsenäisen opetteluun kautta.

Jatkokysymyksenä tutkimuksessa kysyttiin miten haastatellut aikovat kehittää omaa ammattitaitoaan. Nuorten työttömien kohdalla vastaukset liittyivät hyvin paljon erilaisiin työelämässä tapahtuviin harjoitteluihin. Yrittäjyysopiskelijat puolestaan mainitsivat kehittävänsä ammattiosaamistaan lukemalla omaan alaan liittyvää kirjallisuutta ja seuraamalla maailmalla ilmeneviä trendejä uutisten ja muiden julkaisujen kautta.

Työttömät nuoret suhtautuivat tähän kysymykseen huomattavasti enemmän käytännönläheisemmin ja konkreettisemmin suoraan fyysisen työnteon kautta. Yrittäjyysopiskelijat luottivat oman itsensä kehittämisessä puolestaan selkeästi enemmän pelkästään oman tietotaidon kehittämiseen.

8.6 Yrittäjyyskasvatus

Tutkimuksessa kysyin jokaiselta haastatellulta nuorelta, olivatko he saaneet yrittäjyyskasvatusta aiemman peruskoulu-, ammattikoulu-, lukio- tai ammattikorkeakouluopetuksen aikana. Tällä kysymyksellä halusin selvittää, miten paljon nuoret kokevat saaneensa yrittäjäkoulutusta aiemman koulu-uransa aikana ja miten se on heihin vaikuttanut. Yrittäjyyskasvatuksen avasin terminä kaikille, koska se oli usealle nuorelle vieras käsite ja halusin myös, että kaikilla haastatelluilla on sama käsitys mitä kysymyksen sisällöstä, jotta tutkimustulokset eivät tältä osalta vääristy. Halusin erityisesti tietää yrittäjyyskasvatuksen yrittämiseen valmentavasta kasvatuksesta ja jättää puolestaan asennekasvatuksen pienemmälle roolille.

Kukaan haastatelluista nuorista ei muistanut saaneensa minkäänlaista yrittäjyyskasvatusta peruskoulun luokkien 1-6 eli alakoulun aikana. Peruskoulun luokkien 1-9 eli yläkoulun aikana yrittäjyyskasvatusta oli mielestään saanut ainoastaan yksi henkilö. Tämä yrittäjyyskasvatus oli ollut niin kutsuttu yrittäjyyskurssi, jonka aikana opetetaan peruskäsitteet yrittämisestä ja yritysmuodoista. Haastateltu henkilö ei kuitenkaan ollut valinnut kyseistä kurssia osaksi opintojaan.

Ammattikoulussa tai lukiossa yrittäjyyskasvatusta koki suoranaisesti saaneensa yksi henkilö. Kuusi henkilöä oli epävarmoja tai he eivät tarkasti muistaneet, oliko yrittämiseen pureuduttu heidän toisen asteen opiskelujensa aikana. Loput seitsemän haastateltua totesivat, etteivät he ole saaneet yrittäjyyskasvatusta lainkaan toisen asteen opintojensa aikana. Tässä kohtaa huomattavia eroja haastateltujen henkilöiden kohdalla ei ilmennyt heidän taustatekijöistään riippumatta. Selkeä yhtenevä tekijä oli se, että haastateltavat kokivat, etteivät ole saaneet yrittäjyyskasvatusta ensimmäisen tai toisen asteen koulutuksensa aikana ollenkaan.

Yrittäjyysopiskelijoista kaikki totesivat, että heille on annettu yrittäjyyskasvatusta ammattikorkeakouluopinnoissa ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Yrittäjyysopiskelijoiden kohdalla tämä on loogista, sillä liiketalouden koulutusohjelmassa yrittäjyys on yksi kantavista pääteemoista, jolla opinnot viedään läpi. Yrittäjyysopiskelijat kokivat yrittäjyyskasvatuksen erittäin tärkeänä osana omaa koulutustaan ja mainitsivat yrittäjyyskasvatuksessa käytettävien opetuskeinojen toimivan pääasiallisesti erittäin hyvin.

Yrittäjyysopiskelijat painottivat hyväksi yrittäjyyskasvatusmetodiksi käytännön tekemiseen liittyvät harjoitukset, kuten oikealle yritysmaailmalle tehtävät projektit.

Yrittäjyyskasvatusta ei pääsääntöisesti osattu kaivata osaksi haastateltujen aiempia opintoja, koska käsitys siitä oli kaikilla haastatelluilla niin hatara. Yrittäjyyskasvatuksen merkitystä omissa opinnoissa ei siis täysin ymmärretty, eikä sen vaikutuksia

9 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää tamperelaisten nuorten asenteita yrittäjyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa kohtaan. Haastattelujen osalta sain hyvin selville miten nuoret suhtautuvat yrittämiseen vaihtoehtona työllistymiselle ja elämäntavalle. Yrittäjäopiskelijoiden ja työpajaan osallistuvien nuorten välillä oli selkeät erot yrittämiseen suhtautumiseen liittyen. Tämä on toisaalta melko luonnollinen ja oletettu lopputulos, koska kyseessä oli erityisesti yrittämiseen suuntautuneet opiskelijat. Tutkimuksesta olisi toisaalta saatu monimuotoisempi ja vastauksiltaan vivahteikkaampi, mikäli haastateltavien lukumäärää olisi kasvatettu. Näin ollen tutkimuksen tuloksista olisi voinut vetää enemmän johtopäätöksiä ja tuloksia olisi voinut soveltaa enemmän.

Pääosin voidaan todeta, että yrittäjämäiset asenteet ovat joissain määrin jokaisen ihmisen omasta historiasta, lähiympäristöstä ja suvusta riippuvia, mutta ne ovat kuitenkin myös opeteltavissa jälkikäteen. Yrittäjämäisten taitojen oppimiseen vaaditaan lähes aina joku, joka näitä oppeja ja esimerkkejä kyseisestä toiminnasta opettaa. Tietyissä tapauksissa yrittäjämäiset taidot voidaan oppia myös itsenäisesti, mutta tällaisia vaatimuksia yhteiskuntamme ei velvoita keneltäkään, joten yrittäjämäisten taitojen oppiminen on kiinni jokaisesta nuoresta itsestään, mikäli heillä ei ole yrittäjämäisiä elämänarvoja edustavaa vaikuttajahenkilöä taustallaan.

Tällä hetkellä suomalaisessa yhteiskunnassa tunnustetaan yrittäjyyden ja hyvinvointikehityksen välinen yhteys. Euroopan unionin ja Suomen valtion tekemät linjaukset auttavat yrittäjyyskasvatuksen taustalla vaikuttavien ajatusten vahvistumista niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Yrittäjyysmyönteisestä ajatusmaailmasta on mielestäni hyötyä jokaiselle nykyiselle oppilaalle ja opiskelijalle heidän tulevaisuudessaan.

Tähän opinnäytetyöhön tekemäni tutkimuksen pohjalta voidaan todeta, että yrittäjyyskasvatus ei ole kaikkien haastateltavien osalta onnistunut täysin tavoitteissaan. On toki huomattava, että haastateltujen nuorten opiskelujen aikana yrittäjyyskasvatuksen merkitystä opinnoissa on vasta alettu ymmärtämään ja siihen on ruvettu panostamaan vasta viime vuosina enemmän. Huolestuttavaa oli kuitenkin huomata, että yrittäjyyskasvatus on ollut niinkin pienessä roolissa haastateltujen opintohistoriassa mitä tutkimus osoitti.

Yrittäjyyskasvatukseen tuleekin kaikilla koulutusasteilla sijoittaa tulevaisuudessa entistä enemmän aikaa ja voimavaroja.

Vaikka yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyysopetuksen taso ja laajuus ovat parantuneet viime vuosina merkittävästi, on niissä silti merkittäviä puutteita. Opettajankoulutuksissa on viime vuosien aikana panostettu yrittäjyyskasvatuksen merkityksen korostamiseen ja pyritty samalla opettamaan tuleville opettajille tehokkaita tapoja suorittaa yrittäjyyskasvatusta omassa työssään. Tällä hetkellä on kuitenkin edelleen mahdollista, että opettajaopiskelija ei koulutuksensa aikana ole missään tekemisissä yrittäjyyskasvatuksen kanssa, vaikka se onkin merkitty osaksi kaikkien koulutusasteiden opetussuunnitelmia aina alakoulusta yliopistoon asti. Tämä yrittäjyyskasvatuksen tietotaidoissa usealla nykyisellä ja tulevalla opettajalla oleva vaje ei ainakaan vie yrittäjyyskasvatuksen tärkeää sanomaa eteenpäin.

Voidaan tietysti tehdä raakaa vastakkainasettelua pääasiallisesti humanistiteiksi luokiteltavien opettajaopiskelijoiden ja raadollisen yrityselämän välillä, jolloin nämä kaksi arvomaailmaa kohtaavat toisensa liiankin rajusti. Tällä tarkoitan sitä, että on ymmärrettävää, etteivät kaikki opettajat ja opettajaopiskelijat halua olla liian paljon sidoksissa yritysmaailmassa vallitseviin arvoihin, koska yritysmaailman arvot saattavat monen mielestä erota huomattavasti perinteisistä koulumaailman arvoista.

On todettava kuitenkin ettei jokainen opettaja tai opettajaopiskelija voi taustoiltaan olla kivenkova yrittäjähenkinen kapitalisti, mutta tietynlainen yrittäjämäinen ajatus-tapa tulisi jokaiselta heistä kuitenkin löytyä, jotta yrittäjyyskasvatus opettajan työelämässä välittyisi myös opetettaville oppilaille sekä opiskelijoille. Yrittäjyyskasvatusta tulee tarvittaessa ulkoistaa myös sellaisille tahoille, jotka osaavat sitä konkreettisesti ja kannustavasti antaa. Tällaisia toimijoita ovat esimerkiksi kansallisesti toimivat YES-keskukset sekä Nuori Yrittäjyys Ry.

Yrityskylä-hanke esimerkkinä ajaa yrittäjyyskasvatuksen sanomaa hienosti eteenpäin alakouluikäisille. Riskinä on, että koko yrittäjyyskasvatus kyseisellä ikäluokalla kuitataan käsitellyksi tällä yhdellä opintokokonaisuudella, eikä siihen palata opetuksessa aiheena enää sen jälkeen. Tampereen Yrityskylässä on ollut apuvalmentajina syksyn 2012 aikana useita opettajankoulutuksessa olevia opettajaopiskelijoita. Yrityskylä on

merkittynä heidän opetussuunnitelmaansa yrittäjyyskasvatuksen kokonaisuutena. Opettajaopiskelijoiden tulee työskennellä kahtena päivänä Yrityskylässä olevien oppilaiden apuvalmentajina. Tämän kahden päivän työrupeaman jälkeen opettajaopiskelijoiden yrittäjyyskasvatus on kuitattu heidän opetussuunnitelmastaan, elleivät he ole valinneet yrittäjyyttä vapaasti valittaviksi opinnoikseen. Tämä Yrityskylän tarjoamat kaksi yrittäjyyskasvatus-päivää eivät kokonaisuutena mitenkään riitä antamaan opettajaopiskelijoille tarvittavia tietoja ja taitoja yrittäjyyskasvatuksen sisällöstä ja tarkoituksesta.

Muutkin keinot toteuttaa yrittäjyyskasvatusta jo alakouluvaiheessa ovat mahdollisia. Esimerkiksi Lapualla Kauhajärven koulussa oppilaat toimivat koko alakouluaikinsa yhteistyössä paikallisten yrittäjien kanssa ja avustavat yrittäjiä jokapäiväisissä askareissa. Vastavuoroisesti yrittäjät kertovat omia kokemuksiaan ja oppejaan esimerkiksi markkinoinnin, kaupankäynnin ja yrittäjyyselämän saralla. Kauhajärven koulussa kaikki opetus on nivottu yrittäjyyskasvatuksen sisään. Kauhajärven koulun toimintamalli todistetusti toimii myös käytännössä, sillä koulu on saanut useita palkintoja yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyden saralla. Kauhajärven koulu on ollut myös mukana luomassa uusia opetussuunnitelmia, opetusmenetelmiä ja opetusmateriaaleja muissa kouluissa käytettäväksi. Tällaista toimintaa tulee saada valtakunnallisesti jokaiseen kouluun. (Yritteliäästi hyvään elämään Kauhajärven koulussa 2012.)

Koska nuorisotyöttömyys on koko Euroopan unionin alueella vakava ongelma, tulisi Euroopan unionin puuttua siihen entistä tiukemmin. My Generation at Work – projekti on hyvä askel nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi, mutta laajempiakin toimia on pystyttävä tekemään. Euroopan unionin tulisi määrätä yrittäjyyskasvatus osaksi jokaisen jäsenvaltionsa koulutusjärjestelmiä. Euroopan unionin tulisi myös määritellä yrittäjyyskasvatuksen päälinjaukset kaikille jäsenvaltioille pääpiirteittäin samanlaisiksi. Näin Euroopan unionissa kaikilla olisi suhteellisen tasavertaiset valmiudet yrittäjäksi lähtemisen varalle, riippumatta siitä millaisessa ympäristössä on elänyt ja kasvanut.

Suomessa jokaisella opiskelijalla on opiskelujensa aikana mahdollisuus saada valtiolta rahallista tukea opiskeluihinsa. Opintoraha ja asumislisä muodostavat yhdessä opintotuen, jonka avulla opiskelijoiden tulee selvitä päivittäisestä elämästä. Suuri osa opiskelijoista käy kuitenkin töissä opiskelujensa ohella, jotta he saavat kuukausittaiset maksunsa maksettua. Opintotuen saamiseen on kuitenkin määrätty tietty tuloraja, jota opiskelija

ei saa ylittää tai muuten hän menettää valtion tarjoaman opintotuen. Syynä tähän tulorajan asettamiseen on se, että opiskelujen ohessa tehdyn työn oletetaan hidastavan opiskelujen suorittamista loppuun määräajassa, joka puolestaan aiheuttaa lisäkustannuksia suomalaiselle koulujärjestelmälle.

Tämä tarkoittaa käytännössä siis sitä, että opiskelijoita ikään kuin rangaistaan siitä, että he käyvät työssä opiskelujensa ohessa. On kuitenkin todettu, että opiskelujen aikana suoritettu työ edistää opiskelijoiden työllistymistä opintojen päättymisen jälkeen. Tässä on suomalaisessa tukijärjestelmässä selkeästi suuri puute. Voidaankin miettiä, onko opiskelujen loppuun saattaminen määräajassa edukkaampaa valtiolle kuin opiskelujen aikana luodut työkontaktit ja niiden kautta työllistyminen. Työssä käymisen hyödyt ovat huomattavasti opiskelujen hidastumisesta johtuvia haittoja suuremmat.

Keinoina yrittäjämäisen toiminnan kasvattamiseksi ovat myös yrittäjyyttä tukevat konkreettiset tilat, joissa nuoret ja muutkin yrittäjyydestä kiinnostuneet voivat halutessaan kokoontua ja jakaa mielipiteitään sekä ajatuksiaan. Tällaisia tiloja Tampereella on jo entuudestaan esimerkiksi syksyllä 2012 avattu Tampereen ammattikorkeakoulun Y-kampus sekä Hub Tampere Oy. Tampereen ammattikorkeakoulun tiloissa toimivalla Y-kampuksella kaikki kyseisen koulun opiskelijat voivat suorittaa yrittäjyyteen liittyviä opintoja osana oman koulutusalan opintoja. Y-kampuksella kaikki opinnot suoritetaan projektivetoisina, joten kaikki opinnot ovat erittäin käytännönläheisiä ja ne pyritään toteuttamaan pääasiassa yritys-elämässä vaikuttavien oikeiden yritysten kanssa.

Tällaisten yrittäjyyteen kannustavien tilojen ja projektien myötä yrittäjyyskasvatusta saadaan tuotua tehokkaasti osaksi jokapäiväistä opetusta ja elämää. Opiskelijat saadaan haastettua uusien oppimistyylien kautta osaksi yrittäjämäistä toimintaa, jossa opiskelijat pääasiallisesti itse opettavat itseään ja toisiaan. Aivan kuten oikeassakin yritysmaailmassa toimitaan.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että suomalaiset nuoret näkevät yrittämisen pääasiallisesti positiivisessa valossa, mutta he pelkäävät lähteä yrittäjän polulle, vaikka heillä olisikin hyvä liikeidea. Se miten saada yrittämisestä vähemmän pelottavaa on muuttava koko yhteiskuntaa hiljalleen kohti yrittäjyysmyönteisempää kulttuuria. 1990-luvun alun laman vaikutukset muistuvat yhä monien mieliin ja sen vaikutukset näkyvät ihmisten

käytöksissä ja asenteissa edelleen. Uudet sukupolvet ovat kuitenkin valmiita laittamaan itsensä peliin yrittäjyyden saralla, mikäli heitä vain siihen rohkaistaan. Uusien sukupolvien tavat toimia ja työskennellä enenevässä määrin omien ehtojen mukaisesti tukevat yrittäjäksi lähtemistä. Nyt tarvitaan näille tuleville yrittäjille kannustusta ja tukea yhteiskunnalta, jotta yrittämisen aloittaminen olisi heille helpompaa ja luontevaampaa.

10 TOIMINTAEHDOTUKSET

Kuten tästä opinnäytetyöstä käy ilmi, ovat yrittäjyyteen kannustavat ympäristöt ratkaisevia nuorten yrittäjyysasenteen rakentamisessa. Näissä ympäristöissä kun toimii vielä useita yrittäjyyteen kannustavia, innostavia ihmisiä on kynnys yrittäjyyteen paljon pienempi kuin ennen. Suosittelenkin että My Generation at Work – projekti suuntaa voimavarojaan uusien nuorten yrittäjäyhteisöjen rakentamiseen ja jo olemassa olevien yhteisöjen tukemiseen.

Parhaat paikat rakentaa näitä yrittäjyysympäristöjä ovat ehdottomasti oppilaitokset, sillä ne ovat paikkoja, joissa nuoret luonnollisesti liikkuvat. Nuorten opiskelijoiden osallistuminen aiempaa tehokkaammin tuote- ja palvelukehitykseen on etu myös yritysmaailmalle, sillä näin ollen yritykset voivat toteuttaa omia projektejaan nuorilla, innovatiivisilla henkilöillä. Samalla yritykset pääsevät toimimaan välittömässä kontaktipinnassa oppilaitosten ja opiskelijoiden välillä. Tämä olisi etu työnantajille, sillä he voisivat rekrytoida opiskelijoista yrityksiinsä sopivia työntekijöitä helpommin ja luultavasti perinteisiä keinoja edullisemmin. Luonnollisesti tämän skenaarion toteutuessa myös opiskelijat hyötyisivät ja välimatka opiskelijoiden ja työnantajien välillä pienenee.

Työttömien nuorten työpajoja tulisi sijoittaa näiden oppilaitoksissa olevien yrittäjyysympäristöjen kanssa samaan yhteyteen. Näin ollen työttömät nuoret olisivat koko ajan mukana seuraamassa mitä opiskelijat omilla projekteissaan tekevät ja voisivat myös itse tarpeen tullen osallistua kyseisiin projekteihin. Samaan aikaan työttömät nuoret saataisiin osaksi oppilaitosten elämää ja mahdollisesti heidän innostuminen jatko-opiskelusta kasvaisi. Kehotusehdotuksena työpajoille voidaan laittaa laajempi yhteistyö tamperelaisten korkeakoulujen kanssa. Esimerkiksi jonkin korkeakoulun kanssa yhteistyössä tehty projekti voisi kerryttää projektin suorittaneelle nuorelle henkilölle opintosuorituksia, jotka voitaisiin huomioida myöhemmin hyväksilukuina, mikäli kyseinen henkilö päättää lähteä opiskelemaan kyseiseen korkeakouluun. Tämä kannustaisi nuoria lähtemään jatko-opiskelemaan ja samalla loisi heille arvokkaita suhteita työelämään.

My Generation at Work – projektilla voidaan saada Tampereelle luotua alkuun ”nuorten yrittäjien vallankumous.” Pelkästään tämä projekti yksinään ei riitä muuttamaan suoma-

laista yhteiskuntarakennetta enemmän yrittäjyyttä tukevaksi, mutta se on hyvä startti sillä polulla. Mikäli My Generation at Work – projektiryhmään saadaan mukaan riittävästi aktiivisia, yrittäjyydestä aidosti kiinnostuneita henkilöitä, on projektista mahdollisuudet saada erittäin toimiva. Nyt toivotaan että projektiryhmä saa aikaiseksi konkreettisia käytännön tuloksia kevääseen 2015 mennessä, ettei projekti jää vain keskustelun tasolle. My Generation at Work – projektilla on mahdollisuus tehdä Tampereesta paras paikka rakentaa tuoretta yritystoimintaa.

LÄHTEET

Business Norssi 2012. Tampereen yliopiston normaalikoulu. Luettu 1.12.2012.
<http://www.uta.fi/normaalikoulu/bn/index.html>

Edu.fi 2012. Yrittäjyys. Luettu 21.10.2012.
http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/aihekokonaisuudet/osallistuva_kansalaisuus_ja_yrittajyys/yrittajyys

Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö 2012a.
NEET – Työttömät ja kouluttamattomat nuoret: ominaispiirteet, kustannukset ja poliittiset ratkaisut Euroopassa. Luettu 6.11.2012.
http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef12541_fi.htm

Euroopan komissio 2011. EU kehottaa toimiin nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi. Luettu 26.10.2012. http://ec.europa.eu/finland/news/press/111220a_fi.htm

Euroopan työ- ja elinolojen kehittämissäätiö 2012b. Nuoret sekä työttömät ja kouluttamattomat nuoret (NEET) Euroopassa: ensimmäiset tulokset. Luettu 11.11.2012.
http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1172_fi.htm

Europa 2007. Yrittäjyyden edistämistä koskeva toimintasuunnitelma. Luettu 1.11.2012.
http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/business_environment/n26043_fi.htm

Eurostat 2012. Harmonised unemployment by sex – age group 15-24. Luettu 11.11.2012. <http://www.ec.europa.eu/eurostat>

Eurostat. Unemployment rate, monthly average, by sex and age groups (%). 2012. Luettu 1.11.2012
<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupModifyTableLayout.do>

Generation Z Characteristics 2012. Luettu 10.11.2012.
<http://popcultureworld.hubpages.com/hub/Generation-Z-Characteristics>

Helsingin sanomat 2012. ILO: Nuorisotyöttömyys taas huippulukemissa. Luettu 13.11.2012.
<http://www.hs.fi/talous/ILO+Nuurisoty%C3%B6tt%C3%B6myys+taas+huippulukemissa/a1305570589284>

Ikäjohtaminen tähtää yhteiseen työhyvinvointiin 2012. Tampereen yliopiston kirjasto. Luettu 15.11.2012. <http://www.uta.fi/kirjasto/bulletiini/arkisto/2012/2012-1-3.html>

Jännän äärellä – selvitys abiturienttien jatko-opintoihin ohjauksesta 2012. Suomen lukioalaisten liitto. Luettu 21.10.2012. <http://www.lukio.fi/liitto/tavoitteet-ja-teot/tutkimukset/>

Kervinen E. 2012. Grafiikka näyttää nuorisotyöttömyyden pahanemisen EU:ssa. Luettu 28.10.2012
<http://www.hs.fi/talous/Grafiikka+n%C4%yt%C4%A4+nuorisoty%C3%B6tt%C3%B6myyden+panemisen+EUssa/a1305560213094>

Kiilakoski T. 2012. Sama kategoria, eri elämäntilanteet. Luettu 12.11.2012.
<http://www.kommentti.fi/kolumnit/sama-kategoria-eri-el%C3%A4m%C3%A4ntilanteet>

Koiranen, M. & Peltonen, M. 1995. Yrittäjäyyskasvatus. Valkeakoski: Konetuumat Oy.

Koululaisten Yrityskylä innostaa sekä lapsia että opettajia 2012. Yle. Luettu 12.10.2012.
http://yle.fi/uutiset/koululaisten_yrityskylä_innosta_aka_lapsia_etta_opettajia/631067_1

Koulutusopas 2013. Opetushallitus. Luettu 21.10.2012.
www.oph.fi/koulutusoppaat/Koulutusopas.pdf

Kunnat.net 2011. Nuorisotyöttömyys. Luettu 13.11.2012.
<http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/uutisia/2011/Sivut/Nuorisotyottomuus.aspx>

Kyrö P. & Ripatti A. 2006. Yrittäjäyyskasvatuksen uusia tuulia. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Liikanen E. 2012. Syvän taantumän pitkä varjo: Nuorisotyöttömyys. Luettu 2.11.2012
http://www.suomenpankki.fi/fi/suomen_pankki/ajankohtaista/puheet/pages/puhe_el_12_0530.aspx

Mannila S. & Martikainen P. 2005. Työttömyys – Suomalaisten terveys. Terveyskirjasto. Luettu 11.11.2012.
http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=suo00011

Mikä yrityskylä? TAT 2012. Luettu 10.10.2012. <http://www.yrityskylä.fi/mika-yrityskylä/>

My Generation at Work 2012. Luettu 5.10.2012. <http://urbact.eu/en/projects/active-inclusion/my-generation-at-work/our-project/>

My Generation at Work, Baseline Study 2012. Luettu 11.11.2012.
<http://urbact.eu/en/documents-and-resources/documents/?project=1990>

Niemeläinen J. 16.4.2012. Nuorisotyöttömyyden aikapommi tikittää jo. Taloussanomat. Luettu 8.11.2012.
<http://www.taloussanomat.fi/politiikka/2012/04/16/nuorisotyottomuuden-aikapommi-tikittaa-jo/201227258/12>

Nuorisotyöttömyys 2012. Luettu 29.10.2012.
<http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/uutisia/2011/Sivut/Nuorisotyottomuus.aspx>

Nuorten koulutuksen keskeyttäminen ja sen hinta 2012. Sosiaalikehitys Oy. Opit käyttöön hanke. Luettu 1.9.2012.
<http://www.sosiaalikehitys.com/raportit-ja-julkaisut/julkaisut>

Nuorten syrjäytyminen ja pahan olon syyt. 2011. Nuorisopsykiatrian vastuualue. Luettu 25.10.2012. www.okka-saatio.com/.../Nuorten_syrjaytyminen_Vaananen.pdf

Nuorten työttömyyden mittaaminen on vaikeaa 2011. Tilastokeskus. Luettu 21.10.2012.
http://www.stat.fi/artikkelit/2011/art_2011-12-21_007.html

Nuorten yhteiskuntatakuu 2013. 2012. TEM raportteja 8/12. Työ- ja elinkeinoministeriö.

Nuorten yrittäjän ohjelma 2002. Suomen yrittäjät ry. Luettu 15.10.2012.
<http://www.yrittajat.fi/nuorenyrittajanohjelma>

Opintokokonaisuus TAT 2012. Luettu 10.10.2012.
<http://www.yrityskykla.fi/opintokokonaisuus/>

Opetusministeriö 2009. Yrittäjäyyskasvatuksen suuntaviivat. Opetusministeriön julkaisuja. Helsinki: Yliopistopaino.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Opetushallitus. Luettu 12.9.2012.
http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/perusopetus

Perustietoa yrittäjyydestä 2011. Suomen yrittäjät. Luettu 21.10.2012.
www.edu.fi/.../131222_Perustietoa_yrittajyydesta_2011.pdf

Projektityö on proakatemiaalaisten herkkua 2012. Proakatemia. Luettu 1.9.2012.
<http://www.proakatemia.fi/yrityksille/>

Purhonen S. 2007. Sukupolvien ongelma. Tutkielmia sukupolven käsitteestä, sukupolvitietoisuudesta ja suurista ikäluokista. Helsingin yliopisto. Väitöskirja.

Pyykkö, M. 2011. Minustako yrittäjä? Helsinki: WSOYpro Oy.

Schroer W.J. 2004. Generations X,Y, Z and the Others - Cont'd. Luettu 11.11.2012.
<http://www.socialmarketing.org/newsletter/features/generation3.htm>

Sukupolvenvaihdoksen verohuojennukset 2012. Helsingin yrittäjät. Luettu 26.10.2012.
<http://www.yrittajat.fi/fi-FI/minustakoyrittaja/omistajan-ja-sukupolvenvaihdos/sukupolvenvaihdos/>

Sukupolvien voimaa työelämään 2012. Ekonomien ammattilehti. Luettu 22.10.2012.
<http://ekonomi.qcpublisher.com/archives/243>

Suomen suurlähetystö 2008. Nuorisotyöttömyys Suomessa. Luettu 13.11.2012.
<http://www.finland.at/public/default.aspx?contentid=125826&culture=fi-FI>

Taloudellinen tiedotustoimisto 2012. Nuoret ja työelämä – kaksi eri maailmaa? Helsinki: Taloudellinen tiedotustoimisto (TAT)

Talouselämä 2012. Nokia irtisanoo kertarysäyksellä ennätysmäärän insinöörejä. Luettu 26.10.2012.
<http://www.talouselama.fi/nokialandia/nokia+irtisanoo+kertarysayksella+ennatysmaara+n+insinooreja/a2140154>

Tapscott D. 2010. Syntynyt digiaikaan. Suom. Hautala, T. Porvoo: WSOYpro Oy.

Tiainen P. 2000. Työttömyyden kustannukset 1990-luvun Suomessa. Luettu 1.11.2012.
<http://www.stakes.fi/yp/2000/3/003tiainen.pdf>

Tienari & Piekkari 2011. Z ja epäjohtaminen. Helsinki: Talentum.

Tiimiyrittäjyys sopii ekonomeille 2008. Turun kauppakorkeakoulun sidosryhmälehti Mercurius. Luettu 20.11.2012.
<http://www.mercurius.fi/index.php?page=7ecf3de61de286cc231469a1a7069a4>

Tilastokeskus 2011. Talouskriisi pahensi nuorisotyöttömyyttä myös Suomessa. Luettu 13.11.2012. http://www.stat.fi/artikkelit/2011/art_2011-12-21_006.html

Tuomo Alasoini 2011. Työelämän muutostrendit. Kohteena 2010-luku. Tekes-raportti.

Turun yrittäjyyspolku – ideakipinöitä 2012. Mitä on yrittäjyyskasvatus? Luettu 26.10.2012. <http://www.turunyrittajyyspolku.fi/yrittajyyskasvatus-mita.html>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2012. Nuorisotakuu www-sivusto. Luettu 5.11.2012.
<http://www.nuorisotakuu.fi>

Työttömyys kasvaa 2009. Digipaper. Luettu 21.10.2012.
<http://www.digipaper.fi/akavalainen/24975/index.php?pgnumb=7>

Verkostotyöpaja 2012. Työllisyysportti. Luettu 1.11.2012.
<http://www.tyollisyysportti.fi/verkostotyopaja/>

Vesterinen & Suutarinen 2011. Y-sukupolvi työ(elämä)ssä. Vantaa: Hansaprint.

Yritteliäästi hyvään elämään Kauhajarven koulussa 2012. Suomen yrittäjät.
<http://www.yrittajat.fi/kauhajarvenkoulu>

Yrittäjälinja 2012. Nuorisotyöttömyys jatkaa kasvuaan. Luettu 13.11.2012.
<http://www.yrittajalinja.fi/uutiset.html?a100=978>

Yrittäjät ikääntyvät – yritysten toiminnan jatko vaakalaudalla, 2004. Lapin maarakentajat 11/2004, 6.

Yritysten ja oppilaitosten yhteistyöllä syrjäytymistä vastaan 2012. Kauppakamari. Luettu 21.10.2012. <http://kauppakamari.fi/2012/08/03/yhteistyö/>

Y-sukupolvi suhtautuu työelämään varauksella 2010. Yle Pohjanmaa. Luettu 1.11.2012.
<http://yle.fi/uutiset/y-sukupolvi-suhtautuu-tyoelamaan-varauksella/5495197>

LIITTEET

Liite 1. Laadullisen tutkimuksen haastattelukysymykset

Haastateltavan henkilön taustatietoja:

-Nimesi?

-Ikäsi?

-Syntymäkuntasi/nykyinen asuinkuntasi?

-Aiempi koulutuksesi?

1. Oletko ollut elämäsi aikana työttömänä? Kuinka pitkään?

2. Mitä käytännön taitoja sinulla on vietävissä työelämään?

- Miten kehität nykyisiä jo olemassa olevia taitojasi?

- Pyritkö hankkimaan muita, uusia taitoja? Jos, niin miten sen teet?

3. Mitä teet tällä hetkellä työsaannin eteen?

4. Onko lähisuvussasi yrittäjiä?

5. Oletko harkinnut yrittäjäksi lähtemistä?

- Mitä esteitä koet yrittäjäksi lähtemisessä?

6. Onko sinua kannustettu yrittäjyyteen? (Yrittäjyyskasvatus)

- Missä, milloin, miten?

7. Miten koet yrittäjyyden?

- Omien kokemustesi ja mielikuviesi perusteella?

- Onko mielikuvasi enemmän positiivinen vai negatiivinen?

8. Mitkä ovat mielestäsi yrittäjän kolme tärkeintä ominaisuutta?

- Onko sinulla näitä ominaisuuksia?